

Četvrtak, 11. oktobar 2007.

Svedok SST7/68

Svedok Dragan Živanović

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.10 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

Predmet broj IT-04-84-T, Tužilaštvo protiv Ramusha Haradinaja i ostalih.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Hvala, gospodine sekretare. Za narednog svedoka koji će ovde da svedoči, podnet je zahtev za zaštitnim merama i to pseudonim i izmena lika i glasa. Nije bilo prigovora od strane Odbrane i Pretresno veće je odobrilo izricanje ovih zaštitnih mera, a standard, kriterijum kojim se Pretresno veće rukovalo je objektivno zasnovan na opasnosti po dobrobit svedoka ili njegove porodice, ukoliko bi se saznalo da je svedočio pred Međunarodnim Tribunalom i taj kriterijum može biti zadovoljen ukoliko se pokaže da je svedoku ili porodici izrečena pretnja ili, pak, da je bilo više ovih elemenata i to se u ovom slučaju i dogodilo, a isto tako i svedočenje može antagonizovati ljude koji žive na toj teritoriji, a svedok ili njegovi članovi porodice imaju tamo imovinu ili, pak, nameravaju da se vrate i žive na toj teritoriji, a na teritoriji je situacija koja nije bezbedna i ukoliko je to naročito nepovoljno po svedoke koji se pojavljuju pred Međunarodnim krivičnim Tribunalom. S obzirom na ove kriterijume, drugi element je zadovoljen i kombinacija ova tri elementa je takva da je Pretresno veće udovoljilo zahtevu za zaštitne mere. Svedok će svedočiti pod pseudonimom Svedok 68 i uz izmenu lika i glasa. Procesne stranke se mole da isključuju mikrofonski sistem kada svedok odgovara na pitanje. Gospodine Guy-Smith, izvolite.

ADVOKAT GUY-SMITH: Da, imamo samo još jednu stvar, a to je u vezi sa sledećim svedokom i tiče se onih nekih 90-tak priloga koji su priloženi uz njegovu izjavu, a mislim da se ne radi o zaštićenom svedoku.

SUDIJA ORIE: Pa, sledeći svedok, koliko je meni poznato, nije zaštićen. Gospodin Živanović?

ADVOKAT GUY-SMITH: Da. U vezi sa priložima koji su bili priloženi uz njegovu izjavu, 25 od 90 tih priloga nisu bili na listi po Pravilu 65 ter niti je podnesen zahtev da se oni naknadno unesu i nije pokazano zbog čega je potrebno da se oni dodaju, pa mi zbog toga imamo prigovor na ovo.

SUDIJA ORIE: Pa, u redu, mislim da je bolje da ne čitate sve to za transkript, već da nam to pošaljete napismeno, da ne bi nepotrebno opterećivali prevodioce i zapisničare. Gospodine Di Fazio, ne znam ko će ispitivati ovog sledećeg svedoka.

TUŽILAC DI FAZIO: Moja koleginica gospođa Gustafson će ispitivati sledećeg svedoka.

SUDIJA ORIE: Da. Gospođe Gustafson možete li objasniti zbog čega ovih 25 priloga nije na listi dokaznih predmeta?

TUŽILAC GUSTAFSON: Časni sude, mislim da će svedoka o kome je reč ispitivati gospodin Re, tako da ja ne mogu odgovoriti na pitanje.

SUDIJA ORIE: Da. Možda ja nisam sasvim bio precizan jer sam rekao svedok koji sledeći treba da se ovde pojavi, pa možda to nije do kraja precizno. Gospođu Gustafson, da li ste vi spremni da ispitajte svog svedoka?

TUŽILAC GUSTAFSON: Da časni Sude.

SUDIJA ORIE: Molim da se spusti zavesa, kako bi se svedok uveo u sudnicu.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Gospođu Gustafson, možda sam već rekao ovo što ću sada reći. U stvari, sačekaću svedoka. Da li imamo rezime izjave po Pravilu 92 ter?

TUŽILAC GUSTAFSON: Da. To je Odbrana sinoć dobila, a Pretresno veće, mislim, jutros.

SUDIJA ORIE: Da. Međutim, ja nisam pogledao svoj e-mail od jutros. Evo, sad ću to učiniti.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: (...) *(Izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* (...) Pre nego što date izjavu u ovom Sudu, Pravilnik o postupcima i dokazima nalaže da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Sada ćete dobiti tekst izjave od sudskog poslužitelja. Molim vas da date tu izjavu.

SVEDOK 68: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Izvolite sedite.

(...) (Izbrisano po nalogu Pretresnog veća) (...)

svedok: SST7/68

SUDIJA ORIE: Ponovo vam želim dobro jutro. Pretresno veće je odlučilo da neće koristiti vaše ime javno. Mi ćemo vam se obraćati rečima: „Svedoče 68“, a vaš lik i glas neće se videti, odnosno čuti izvan ove sudnice. Međutim, sadržaj vašeg svedočenja je otvoren za javnost. Gospođa Gustafson, koja je tužilac, sada će početi da vas ispituje. Gospođu Gustafson, izvolite.

SVEDOK 68: Hvala vam što ste mi dozvolili da se moje ime ne pominje.

SUDIJA ORIE: Gospođu Gustafson, molim vas da isključujete mikrofonski svaki put kada svedok govori, a sada ga možete uključiti, jer ćete vi sada govoriti.

TUŽILAC GUSTAFSON: Hvala vam, časni Sude. Molim da se svedoku pokaže dokument 65 ter, pod brojem 2082 i molim da se to usvoji u spis pod pečatom.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretaru, koji će to broj biti?

SEKRETAR: Časni Sude to će biti P1015, pod pečatom.

SUDIJA ORIE: Hvala.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GUSTAFSON

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Svedoče 68, hoćete li molim vas da pogledate sada ekran pred sobom i molim vas, samo da nam potvrdite, sa da ili ne, da li su ti lični podaci tačni ili ne i da li osoba koja je tu opisana, da li ste to vi?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GUSTAFSON: Hvala. Molim da se ovaj dokument usvoji u spis.

SUDIJA ORIE: Pošto nema prigovora druge strane, molim da se usvoji u spis. Izvolite.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Molim da se svedoku pokaže dokazni predmet, 65 ter, pod brojem 2080, takođe pod pečatom.

SUDIJA ORIE: Molim sekretara da mi kaže kako će to biti zavedeno, pod kojim brojem?

SEKRETAR: Časni Sude to će biti broj P1016.

SUDIJA ORIE: Hvala.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Molim da sada pogledamo sledeću stranicu. Svedoče 68, da li poznajete ovaj dokument, kao izjavu koju ste vi potpisali 9. oktobra 2007. godine?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: I da li je ta izjava koju ste dali istinita i tačna?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: I kada bih vam danas, u sudnici, postavljala ista pitanja na koja ste odgovarali kada ste davali ovu izjavu, da li biste ovom Sudu dali iste odgovore?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GUSTAFSON: Časni Sude, mi smo pripremili redigovanu verziju ove izjave. Paragrafi 17 i 19 su izbrisani, pa molim da se to usvoji u spis.

SUDIJA ORIE: Pošto nema prigovora, usvaja se u spis, ova redigovana verzija.

TUŽILAC GUSTAFSON: Sada bih da pročitam kratak rezime ove izjave za zapisnik.

SUDIJA ORIE: No, pre nego što to učinimo, to nije P1016, jer P1016 je bila kompletna verzija, pa pretpostavljam da je u pitanju redigovana verzija ... ili, pak, vi hoćete da podnesete na usvajanje obe verzije?

TUŽILAC GUSTAFSON: Samo redigovanu verziju.

SUDIJA ORIE: A to je P1016?

TUŽILAC GUSTAFSON: To je bio 65 ter broj 2080.

SUDIJA ORIE: U redu, to je jasno. Izvolite.

TUŽILAC GUSTAFSON: Hvala vam časni Sude. „1998. godine Svedok 68 živela je u gradu Peći/Pejë sa svojim mužem i troje dece. Svedokinja 68 je Srpkinja. Poslednji put je svog muža videla ujutro, 16. juna 1998. godine, kada je pošao na posao. Radio je kao inspektor tržišta za opštinu Peć/Pejë. Muž Svedokinje 68 rekao joj je da će pre odlaska na posao posetiti neke rođake u Đakovici/Gjakovë, a zatim i neke rođake u selu Dobrić/Dobriqë na povratku kući. Hteo je da vidi kako su rođaci u Dobriću/Dobriqë, jer su nekoliko dana ranije bili napadnuti od strane OVK. Oko 13,30 toga dana njen muž je pozvao i rekao da polazi iz Đakovice/Gjakovë za selo Dobrić/Dobriqë. Svedokinja 68 tada je poslednji put čula svoga muža. Otprilike, oko 22 časa te večeri, svedokinja 68 nazvala je SUP u Peći/Pejë. Iz Pećkog SUP je Svedokinji 68 rečeno da su od svojih kolega i đakovačkog SUP-a čuli da je muž Svedokinje 68 bio otet od strane pripadnika OVK u selu Dujak/Dujakë. U septembru 1998. godine, Svedokinji 68 je đakovački MUP rekao da je uhapsio grupu pripadnika OVK i da su dvojica od uhapšenih pripadnika OVK Ljuan and Krist Perforci iz Dujaka/Dujakë kidnapovala muža svedoka 68. Svedok 68 je napustila Kosovo sa svoje troje dece, 14. juna 1999. godine, zajedno sa snagama Vojske Jugoslavije i MUP-a koji su se povlačili. “

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Svedokinjo 68, vaša izjava je usvojena kao dokazni predmet i ja ću vam postaviti samo nekoliko pitanja, a sva ta pitanja odnose se na ono što ste vi saznali nakon što je vaš suprug nestao, o tome šta se sa njim dogodilo. Vi ste, u svojoj izjavi rekli da ste u septembru 1998. godine primili poziv iz đakovačkog MUP-a, koji su vam rekli da su uhapsili grupu pripadnika OVK koji su odgovorni za kidnapovanje vašeg muža. Takođe ste rekli da ste otišli u đakovački MUP, gde su vam rekli da su dvojica ljudi, koji su se prezivali Perforci, kidnapovali vašeg supruga. Moje prvo pitanje. Kada ste vi otišli u đakovački MUP? Da li je to bilo istog dana kada su vam se oni javili ili nekog kasnijeg dana?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Kad sam otišla na identifikaciju, tog dana sam otišla, međutim, oni ništa nisu znali. Sledeći put, posle nekoliko dana, oni su me ponovo pozvali i rekli su da je jedna grupa napala na zgradu MUP i onda su ih uhapsili, oni su priznali da su uhvatili nekog Srbina i da je to bio moj suprug. Tad su mi rekli, mislim da je to bilo krajem septembra.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: A nakon tog poziva, kada ste vi, u stvari, otišli u đakovički MUP, koliko je vremena prošlo?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Ja mislim da sam sutradan otišla, sutradan sam otišla, posle 2, 3 dana. Ne mogu tačno da se setim da li, prvi put kad sam otišla u SUP, oni tad ništa nisu znali. Sledeći put, mislim da je to bilo posle 2, 3 dana, ja sam otišla istog dana, tog dana kad su me oni pozvali.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. A kada ste otišli u đakovački MUP, tom prilikom, nakon što su vas oni pozvali telefonom i rekli o hapšenju, da li vam je tada MUP rekao za tu dvojicu ljudi, koji su se prezivali Perforcija, a koji su bili odgovorni za kidnapovanje vašeg muža, je li tako?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da. Da.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: A da li su službenici MUP-a rekli vama nešto o tome, kako su oni saznali da su ova dvojica Perforcija kidnapovali vašeg muža?

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Oprostite, očigledno je da sada zalazimo na područje gde se pokreće pitanje toga da je ova svedokinja, možda, videla neke dokumente. Ti sami dokumenti, kako se čini, nisu nama na raspolaganju i treba da znate, kao što znate časni Sude, da mi imamo prigovor i na one dokumente koji su na raspolaganju, a isto tako i na uvođenje dokumenata preko ovog svedoka, koji nisu na raspolaganju. Prema tome, mi sada želimo za zapisnik da stavimo svoj prigovor na ovaj aspekt svedočenja.

SUDIJA ORIE: Pretpostavljam da svi branioci dele ovaj stav.

ADVOKAT GUY-SMITH: Tako je.

SUDIJA ORIE: U redu. Čuli smo vaš prigovor. Videćemo kako će gospođa Gustafson nastaviti sa svojim ispitivanjem. Gospođu Gustafson, vi ste svesni da postoje prigovori na dokumente koji su na raspolaganju, i ako sada budemo razgovarali o dokumentima, biće reč o dokumentima koji nisu na raspolaganju. Pa, izvolite, počnite sada, a onda ćemo videti kuda će nas to dovesti.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala, časni Sude. Svedokinjo 68, ja ću ponoviti svoje poslednje pitanje. Kada ste otišli u đakovički MUP, da li su vam službenici MUP-a rekli kako su saznali da su ta dvojica Perforcija kidnapovali vašeg muža?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Pošto je bio napad na SUP i onda su oni uhapsili tu grupu i, verovatno, prilikom izjave, da su oni rekli da su kidnapovali mog supruga, jer nisu mi u detaljima ispričali. I rekli su mi da su to braća Perforcija.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Rekli ste, „mora da je to bilo to kad su davali izjavu“. Da li vam je u MUP-u rečeno da li su imali izjave tih osoba ili ne?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Tog dana, oni su samo rekli da su oni kidnapovali i onda su mi rekli, s obzirom da su oni dali izjavu i kako su zaustavili i sve to, i da su moga supruga kidnapovali.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Samo bih htela da pojasnimo vaš poslednji odgovor. Da li su vam službenici MUP-a rekli o tome da su od tih ljudi dobili izjavu ili su vam samo prepričali šta se dogodilo, s obzirom na ono što su oni znali o tome?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Rekli su mi da su oni njega kidnapovali, da su ga predali njihovom komandantu po imenu Vuk i da su ga u Glođane/Gllogjan povelili. Šta se dalje dešavalo, to ne znam.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. A da li su podaci koje ste vi tada saznali, o tome šta se dogodilo sa vašim mužem, poticali samo od onoga što su vam rekli u MUP-u ili ste još nešto videli što vam je dalo još neke informacije?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Nisam ja ništa videla. Nisam bila na licu mesta, sem to što su oni meni rekli u MUP-u.

SUDIJA ORIE: Gospođo Gustafson, moguće da je vaše pitanje bilo malo zbunjujuće. Kada kažete da ništa niste videli, svedokinjo, gospođa Gustafson vas je pitala, da li ste videli bilo šta kada ste bili u MUP-u ili vam je samo u tom trenutku rečeno, ispričano o tom hapšenju i kakve su oni informacije dobili ili ste vi videli bilo šta u tom trenutku?

SVEDOK 68: Ne. Oni su mi samo rekli, saopštili su mi da su njih uhapsili, zapravo grupu i oni su bili u toj grupi, da su ga kidnapovali i da su ga predali njihovom komandantu, po imenu Vuk i da je poveden u Glođane/Gllogjan. Ostalo ništa nisam videla.

SUDIJA ORIE: Gospođo Gustafson, nastavite.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. I vi ste rekli, svedokinjo, da su oni vama rekli da su ta dvojica Perforci, predali svom komandantu koji se zvao u Vuk, i da je odveden u Glođane/Gllogjan?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Da li su vam tom prilikom rekli gde je on bio kidnapovan?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da, u Dujaku/Dujakë, mesto Dujak/Dujakë.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. A da li se sećate bilo čega drugog što su vam rekli u toj prilici, bilo kojih drugih detalja o tome šta se dogodilo sa vašim mužem?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Ne. Ne. U Đakovici/Gjakovë ne, sem da je tim logorom, ako možemo tako da ga nazovem, da je bio Ramush Haradinaj glavni za taj deo. Inače, ja lično njega nisam videla, niti ga lično poznajem.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Kada kažete „logor“, na šta tačno mislite?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Na Glođane/Gllogjan, jer su, rekli su mi da je tu moj suprug odveden.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. A, da li ste bilo kada kasnije, nakon te posete đakovačkom SUP-u, saznali bilo šta više o tome šta se dogodilo sa vašim suprugom?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da, januara, iz MUP-a Peći/Pejë pozvali su me da mi kažu da je, da su dvojice braće u Peći/Pejë i da su oni u zatvoru u Istoku/Istok Dubrava/Dubravë i sudija, jer sam pitala šta je, kako je, mogu li da dođem do njihove izjave, šta se dešavalo, pošto nikad nisam saznala šta se sve dešavalo sa mojim suprugom, onda mi je tad rekao

radnik, da su oni izjavili da je on ubijen i da je završio gde je završio. I drugih detalja . . . Znam da su 1999. . . . Sad, da li su osuđeni ili nisu, zaista ne znam, nije mi poznato, braca Perforci, u Istoku, u Dubravi/Dubravě. To je bilo januara.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Rekli ste da je to bilo u januaru, da su vas pozvali iz MUP-a u Peći/Pejë. Je li to januara 1999?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Da. Da, 1999.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: A, kada su vas pozvali iz Peći/Pejë, šta ste vi uradili?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Otišla sam do SUP-a i samo sam, ponovo sam dala izjavu, kad je nestao i to. Inače, ja sam pre toga, ovaj, prijavila da mi je suprug nestao 16. jula 1998. godine. Ništa nisam mogla da preduzmem. Inače, nisam znala ni ko su, ni šta su, jer oni ih meni lično nisu pokazali ko su oni, tako da ne znam. Samo su mi rekli da čekaju, ovaj, i da su u zatvoru u Dubravi/Dubravě.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Rekli ste da, kada su vas pozvali u januaru, da ste vi pitali da li možete da vidite njihovu izjavu. Da li ste ikada dobili njihovu izjavu?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Ne, ne, sem ovako što su mi oni rekli. Inače, lično, nisam je držala u ruci, na uvid je nisam imala da bi pročitala šta se dešavalo dalje.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: A, kada ste otišli u SUP, u januaru, da li ste saznali bilo šta novo o tome šta se dogodilo sa vašim suprugom, pored onoga što ste već znali kada ste posetili đakovički MUP, u septembru mesecu?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Ne, ne, sem to što sam išla na svaku identifikaciju, inače ništa drugo.

SUDIJA ORIE: Gospođo Gustafson, vaše poslednje pitanje počelo je, a kada ste otišli u SUP, u januaru. Ja sam prethodno pitanje i odgovor shvatio da je već bilo reči o poseti SUP-u u januaru, jer vaše prethodno pitanje glasilo je, „rekli ste da, kada su vas pozvali u januaru, pitali ste da li možete dobiti njihovu izjavu“. Svedokinja je rekla „nisam ništa imala u svojim rukama“. Prema tome, naredno pitanje je pomalo kao da prelazi preko onoga što je svedokinja već rekla pre toga i, čini se kao da vi tražite neku drugu informaciju, a zapravo se radi o pitanju o istoj stvari.

TUŽILAC GUSTAFSON: Izvinjavam se časni Sude, ali ona je rekla da nije dobila izjavu, ali sam ja mislila da je, možda, dobila informaciju na neki drugi način tom prilikom i to je sve što sam htela da je pitam.

SUDIJA ORIE: Da. Ali, vi ste i sugerisali da se radilo o drugoj prilici. No, možda ja nisam dobro razumeo vaše pitanje. Možda ste vi hteli da kažete, kada ste otišli u SUP u januaru, da je, u stvari, vaš akcenat bio na tome da se nadovezivao na prethodni odgovor, a da se radilo o istoj prilici. Možda nije trebalo ni da vas pitam o tome. No, ja sam malo bio zbunjen, ali svedokinja, kako se čini, nije. Izvolite, nastavite.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Svedokinjo 68, mislim da je došlo do male zabune o tome šta se tačno događalo u januaru kada ste vi otišli u SUP.

SUDIJA ORIE: Gospođo Gustafson, ja mislim da sam ja bio u zabuni i niko drugi u ovoj sudnici. Dakle, ja sam vas shvatio, svedokinjo da, kada ste otišli u SUP u januaru, da vi niste u rukama imali nikada, ni u jednom trenutku, tu izjavu i da niste dobili nikakve dodatne informacije. Jesam li vas ja dobro razumeo? Dakle, dodatne u odnosu na ono što ste već znali.

SVEDOK 68: Ne. U Peći/Pejë 1999. godine ništa nisam ja dobila nešto više da bih saznala, sem to što su mi rekli da je on ubijen i da je završio u Radonjićkom/Radoniq jezeru. Sem toga, ništa drugo.

SUDIJA ORIE: U redu. U redu. To je bila ta dopunska informacija o tome gde je on završio i to je podrazumevalo i to da je on ubijen, što nije bilo izvesno ranije. Hvala. A, sad izvolite, gospođo Gustafson.

TUŽILAC GUSTAFSON: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Dakle, 1999. vi ste saznali da je vaš muž ubijen i da je završio na Radonjićkom/Radoniq jezeru. Možete li, molim vas, da ispričate Pretresnom veću tačno, kako ste vi ovo saznali, sa kim ste razgovarali i šta su vam oni rekli? Jesu li vam išta pokazali?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Na identifikaciji da, ali u SUP-u u Peći/Pejë ne, sem to što su mi rekli da je ubijen. A početkom septembra videla sam, recimo, svi su po nečemu identifikovali svoje, ja nisam, jer ništa nije ukazivalo, recimo, ni garderoba, ni njegove stvari, koje sam tu videla. Ali, oni su i tada posumnjali da je tu njegovo telo. Sad, da li nisam htela ili nisam želela da to čujem i nisam prihvatila da je baš tu njegovo telo, sve do 2004. kad sam identifikovala svog supruga. E, tad sam, tek, uverila se u to da je on zaista završio i rekli su mi da je tamo identifikovan.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala, svedokinjo 68. Znam da je ovo veoma teško za vas, ali molim vas da se usredsredite na ono što se desilo u januaru, kad ste otišli u SUP. Tom prilikom ste rekli da ste saznali da je vaš muž ubijen i da je završio na Radonjićkom//Radoniq jezeru. U januaru, kad ste to saznali, kako ste to saznali, sa kim ste razgovarali, šta su vam oni rekli i jesu li vam nešto pokazali? To nam recite, molim vas.

SVEDOK 68 – ODGOVOR: U januaru, sem tog što su mi rekli da su braća izjavili da je on ubijen i da je bačen u Radonjićko/Radoniq jezero, ništa drugo nisu mi pokazali, niti su mi nešto u detaljima ispričali. Ja sam otišla kući i nisam mogla ništa drugo da preduzmem, jer ne znam kome da se obratim, jer pre toga sam, znači, sve pokušavala da saznam, ali ništa nisam saznala, ni u SUP-u, baš ništa mi nisu rekli sem toga.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala, svedokinjo 68. Imam samo još jedno pitanje. To je jedno manje važno pitanje, koje nije sasvim jasno na osnovu izjave. Vi ste po nacionalnosti Srpkinja i vi ste rekli da je vaš muž išao u posetu nekim rođacima koji su bili Crnogorci. Samo sam htela da pitam, tačno šta je po nacionalnosti bio vaš muž?

SVEDOK 68 – ODGOVOR: Crnogorac.

TUŽILAC GUSTAFSON – PITANJE: Hvala. Ja nemam više pitanja.

SUDIJA ORIE: Izvolite, gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Ja nemam pitanja.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja nemam pitanja.

ADVOKAT HARVEY: Ja isto nemam pitanja.

SUDIJA ORIE: Ja imam jedno pitanje za vas. Jeste li ikada u životu videli neki dokument u kome bi bila izjava ili izjave dvojice braća, za koje vam je rečeno da su bili umešani u nestanak vašeg muža?

SVEDOK 68: Dokument ne, sem to u Đakovici/Gjakovë što su mi rekli da su oni kidnapovali mog supruga.

SUDIJA ORIE: U kasnijim razgovorima koje ste imali sa Tužilaštvom, je li vam nikad nisu pokazali neki dokument koji bi imao izjavu ili izjave ove dve osobe?

SVEDOK 68: Pročitali su mi jednu izjavu Perforci Krista ili ovog drugog brata, ne mogu da se setim, gde su oni izjavili šta su izjavili, da su oni kidnapovali mog supruga, da su ga zaustavili, da su ga, jer je on bio svojim kolima, a detalje tačno ne mogu da se setim, jer, zaista je prošlo dosta vremena i tako da ne mogu tačno baš da se setim detalja. U Đakovici/Gjakovë su dali izjavu.

SUDIJA ORIE: Vi ste rekli, „oni su mi pročitali“. Moje pitanje je bilo o razgovoru u Tužilaštvu.

SVEDOK 68: Mislim, ne pročitali, oni su mi rekli to. Loše sam se izrazila. Oni su mi rekli da su ga oni zaustavili. Inače, lično da mi pročitaju, ne. Nisam imala u ruci taj dokument, tu izjavu da ja pročitam, sem to što su Đakovici/Gjakovë oni meni izjavili ovako, njihove izjave su mi rekli.

SUDIJA ORIE: Ja shvatam vaš odgovor kao nešto što se tiče onoga što se desilo u ono vreme, bilo u Đakovici/Gjakovë, bilo u Peći/Pejë. Ono što je mene interesovalo su vaši razgovori sa Tužilaštvom ovog Suda, dakle Haškog suda, a te razgovore ste imali relativno nedavno. Jesu li vam oni, dakle, Tužilaštvo Haškog suda, pokazali ikada neku izjavu, kad su sa vama razgovarali?

SVEDOK 68: Ovde, ili u Beogradu? Ja sam u Beogradu. . .

SUDIJA ORIE: I ovde i u Beogradu, na bilo kom od ova dva mesta.

SVEDOK 68: Kad sam imala pripremu, onda mi je pokazano, pročitala sam. Da se prisetim, inače, zaista dosta je prošlo od toga da nisam mogla, jedino ta imena su mi bila poznata, jer su mi u glavi odzvanjala. Inače, pre toga, zaista, nisam pročitala.

SUDIJA ORIE: Dakle, to je bilo prvi put da ste vi, zapravo, mogli da vidite neki dokument u kome je bila izjava, dokument, ukoliko vas ja dobro razumem, koji nikad ranije, do tada, niste videli.

SVEDOK 68: Ne. Da. . . .

SUDIJA ORIE: Hvala vam na tim odgovorima. Da li neko želi da postavi još neka pitanja, koja bi proizilazila na osnovu pitanja Pretresnog veća. Ne? U redu. Onda, svedokinjo 68, vi ste završili vaš iskaz. Vi ste se samo kratko zadržali u sudnici i, kao što ste, verovatno shvatili, Pretresno veće je dobilo kratak sažetak vaše izjave unapred i to je bilo uvedeno u dokazni materijal. Zato ste vi tako kratko ostali u sudnici. Hteo bih sada da vam se zahvalim što ste došli u Hag da odgovorite na pitanja, koja se tiču nestanka vašeg muža i to je sigurno bilo veoma teško za vas, da o tome razgovarate. Hvala vam puno što ste došli i što ste odgovorili na naša pitanja. Sada će vas poslužitelj izvesti iz sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Emerson, mi smo na javnoj sednici iako su roletne spuštene u ovom trenutku. Molim da neko podigne roletne, neka to uradi neko ovlašćeno lice ovog Suda.

ADVOKAT EMMERSON: Ja sam samo hteo da kažem, u ovom trenutku, vezano za ovo svedočenje koje smo upravo čuli. Tužilaštvo je obelodanilo neke dokumente o krivičnom gonjenju Leke Perforci, gde ne stoji ništa o tome da je on osuđen za ovo navodno kidnapovanje, već samo za nezakonito posedovanje oružja i mi ćemo tražiti, u dogledno vreme, da se o ovome postigne jedan sporazum za Pretresno veće.

SUDIJA ORIE: Gledam na vas gospođu Gustafson. Da li u tim dokumentima stoji išta o postupku koji je vođen pred Sudom. Presuda je jedno, a da li imamo neki zapisnik ili neki izveštaj sa suđenja?

ADVOKAT EMMERSON: Pa, ima jako malo toga. To što ima održava datume, osudu, žalba na kaznu, osnovi na žalbu na kaznu, kao i smanjenje kazne. Ali, ono što je jasno na osnovu tog dokumenta da on nije krivično gonjen, u svakom slučaju nije osuđen za učešće u ovom navodnom kidnapovanju. Koliko smo mi shvatili, ovaj drugi muškarac, Krist Perforci, koji je zapravo rođak, a ne brat, je umro u zatvoru, u incidentu koja deluje dosta notorno i koji je bio predmet i drugih optužnica.

SUDIJA ORIE: Naravno, mi ćemo pogledati taj materijal. Ja mislim da Pretresno veće treba da dobije što je moguće više dokaza o ovome, pa čak i onda, možda neće biti lako da se ovo sve proceni, zato što u nekim sistemima, čak i kad neko prizna da je počinio zločin, to ponekad nije dovoljan osnov da se osudi.

ADVOKAT EMMERSON: Ja ništa drugo i ne tvrdim, sem to što je možda Pretresno veće steklo utisak da je on osuđen za jedno, a ne, zapravo, za drugo.

SUDIJA ORIE: Molim vas da nam dostavite dopunsku informaciju o tome.

ADVOKAT EMMERSON: Da vam kažem nešto. Ovaj materijal se najbolje može opisati kao materijal koji je predstavljen na jedan idiosinkratski način i ovde je isprepletano nekoliko slučajeva, koji su svi onda pretvoreni u jedan i mislim da je najbolje da mi postignemo neki sporazum sa Tužilaštvom o tome, koji ćemo onda izložiti pred Pretresno veće.

SUDIJA ORIE: Svakako, možete početi razgovore na tu temu. Gospođo Gustafson, jeste li vi želeli nešto da kažete. Ne. Da li je Tužilaštvo spremno da pozove sledećeg svedoka.

TUŽILAC DI FAZIO: U vezi sa novim svedokom, mogu li vas zamoliti da sada napravimo pauzu. Imamo nekoliko razloga za to. Pre svega, Odbrana je pokrenula jedno pitanje, jutros i bilo bi dobro da se gospodinu Reu da prilika da se organizuje da može da odgovori na to pitanje, tako da bi imalo smisla da sada napravimo pauzu, da bi on to mogao da uradi i da bi mogli da se pripremimo za sledećeg svedoka.

SUDIJA ORIE: U redu. Pravimo pauzu i nastavljamo u 10.30 časova.

(pauza)

sekretar: Molim ustanite. Izvolite sedeti.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, pre nego što pozovemo Tužilaštvo da izvede svog sledećeg svedoka, ovde je pokrenuto pitanje i to ne po prvi put, mislim da sam se ove nedelje pozvao na jednu odluku iz maja meseca i mislim da sam vam pročitao paragraf 6 te izjave, u kome se izlažu kriterijumi za proveru novih dokaznih predmeta koji nisu na popisu 65 ter, dakle, dokaznih predmeta poput grafikona i sličnih stvari, ne suštinskih dokumenata, a gospodin Guy-Smith nam je skrenuo pažnju na činjenicu da je 25 dokaznih predmeta, uz svedoka Živanovića izostavljeno sa spiska 65 ter. Malo je zbunjujuće da oni imaju broj 65 ter, ja razumem da vi želite da koristite te brojeve kako biste ubacili u elektronski sistem, ali, istovremeno, brojevi po Pravilu 65 ter daju utisak kao da se ti dokazni predmeti nalaze na popisu 65 ter, a njih tamo zapravo nema.

TUŽILAC RE: Časni Sude, sa mnom je ovog jutra gospođa Elena Martin Salgado koja je pomagala u pripremi ovog konkretnog svedoka. Ja sam, naravno, upoznat sa podneskom gospodina Guy-Smitha, koji mi je poslao pre koji trenutak i, naravno, ja ću reći usmeno šta mi nameravamo. Mi predlažemo da se ovi dokumenti stave na popis 65 ter, a da li su suštinski ili ne, naravno je stvar tumačenja. Naš opšti odgovor ovde je, mi, naime, tražimo da se oni dodaju spisku, a gospodin Guy-Smith nije ukazao na to da bi bilo kakve suštinske štete za njegovog klijenta ukoliko bi se oni dodali na spisak. I, časni Sude, vi ste sasvim u pravu, što se tiče brojeva 65 ter, to je jedini način da se oni unesu u elektronski sistem. Što se tiče svih dokumenata, mislim da smo mi obelodanili tu izjavu u avgustu 2007. godine, mislim 20. avgusta, a Odbrana je sve to dobila, najkasnije 24. avgusta 2007. godine. Mi smo veliki broj ovih dokumenata dobili ove godine i tu u odgovoru na naš zahtev za sudsku pomoć i to su 1, 2, 3, 48, 49, 50. Te dokumente smo dobili 15. maja, kada je suđenje već počelo i to je Odbrani poslato 10. aprila u okviru elektronskog obelodanjivanja. Aneксе 9, 11, 15, 16, 18, 25, 26, 28, 30, 32 i 86 primili smo 30. marta od srpskih vlasti i stavili smo u EDS sistem i obelodanili Odbrani 10. aprila 2007. godine. Priloge 52, 57, 58, 60, 62, 75, 81 i 84 primili smo u oktobru prošle godine i, čini se, oni su bili obelodanjeni najkasnije do avgusta ove godine. Prilog 82 primili smo 23. marta 2007. godine, stavili ga u EDS 24. jula 2007. Prilog 56 je obelodanjen 10. aprila 2007. godine.

SUDIJA ORIE: Prilog 82 primili ste 1. marta, koje godine?

TUŽILAC RE: Ove godine.

SUDIJA ORIE: Da, piše 1997. u transkriptu, a trebalo bi da stoji 2007. godine.

TUŽILAC RE: Aneks 59 je isti dokument kao i dokazni predlog 65 ter 492. Prema tome, već je bio na popisu. I, imamo još jedan prilog, to je prilog 88, njega imamo od 1999. godine. To je iz istrage u predmetu Milošević. Prema tome, načelno govoreći, ne postoji nikakva proceduralna, niti suštinska šteta po Odbranu. Oni su te dokumente imali ... i dovoljno vremena da pripreme svoju istragu. Oni su bili o tome obavješteni, da ćemo mi koristiti te vojne dokumente uz ovog svedoka i većinu dokumenata, oni imaju iz januara, kada smo ih mi podneli, a ostale, bar od avgusta. Većina dokumenata, a najveći broj njih, 95 do 99% su samo vojni dokumenti, dakle, još vojnih naloga, borbenih izveštaja i tako dalje, i svakako je od interesa za pravdu, po našem mišljenju, da Pretresno veće čuje svedočenje o tome šta se nalazi u tim dokumentima, onako kako general Živanović o njima govori u svojoj izjavi po Pravilu 92 ter.

SUDIJA ORIE: U redu. A, da li ja treba da shvatim da je 24. avgust, taj datum kada je Odbrana trebalo da sazna za to da vi nameravate da koristite te dokumente.

TUŽILAC RE: Pa, to je datum kada smo mi to obelodanili zajedno, kao zbirku, i mislim da smo to dali u Pretresnom veću u roku od nedelju dana nakon toga.

SUDIJA ORIE: Da. Međutim, od tog momenta vi kažete da je trebalo da budu svesni toga. Međutim, da samo kažemo, ovde vi kažete da je to, danas je, naime, 11. oktobar, reći da je period od 24. avgusta pa do 11. oktobra, da to predstavlja više meseci, to je primer ublažavanja onoga što se stvarno dogodilo.

TUŽILAC RE: To je datum kada smo mi njima dali priloge, a izjavu smo obelodanili 15. avgusta i u izjavi se pominje svaki od tih dokumenata, koji se već nalazio sistemu EDS, kome je Odbrana imala pristupa.

SUDIJA ORIE: Da. Ali, to je manje od dva meseca. Radi se o tome da sada govorimo o ovim pitanjima, a Pretresno veće je pre par dana sasvim jasno reklo da će biti fleksibilno kada su u pitanju manje značajni dokumenti. Ali, i pored toga, postoji odluka o tome da će se zatražiti da se novi dokumenti na valjani način dodaju na spisak po Pravilu 65 ter, što nije učinjeno i, pošto sada govorimo o tome, moguće je da je kasno ... vreme kada su oni primljeni. Međutimmi sada trošimo vreme u sudnici, a trebalo je da se podnese zahtev, pogotovo zato što je Pretresno veće već skrenulo pažnju na taj proceduralni aspekt Tužilaštvu. No, gospodine Guy-Smith, vi ste želeli da odgovorite na ovo.

ADVOKAT GUY-SMITH: Vrlo kratko, jer ne želim da trošim sudsko vreme. Mi smo podneli zahtev i zatražili pojašnjenje po Pravilu 65 ter i to pre više meseci i zbog toga je ovo Pretresno veće i donelo tu odluku. Postojeće procedure se ne poštuju, a mi samo tražimo da se one poštuju, kako bismo mogli inteligentno da obrađujemo informacije koje mi dobijamo, a činjenica da je nešto stavljeno u sistem EDS-a, ja neću ponovo o tome da govorim sada, prosto ništa ne znači, jer mi imamo hiljade i hiljade i hiljade stranica dokumenta, kroz koje

treba proći u sistemu EDS. Ovde je pitanje o tome da li je blagovremeno poslato obaveštenje o tome i pravo pitanje je, da li postoji opravdanje za prihvatanje takvih suštinskih dokumenata. A, Tužilaštvo prosto odbija da se toga pridržava.

SUDIJA ORIE: Naravno, mi ćemo razmotriti ovo. Mislim da sam to već dovoljno istakao.

ADVOKAT GUY-SMITH: Pa, mi prosto hoćemo da prestanemo da se igramo šuge i stalno da pokušavamo da hvatamo korak, jer već to stalno činimo poslednjih meseci, zato što smo kasno obavešteni, kasno se obelodanjuju dokumenti, kasno dobijamo izjave po Pravilu 65 ter i prosto mi smo u situaciji da stalno pokušavamo da nekako uhvatimo korak sa tužiocem.

TUŽILAC RE: Oprostite, ali 20. avgust, zapravo 15. avgust je kasno za obelodanjivanje za ovu izjavu? Pa ovaj svedok svedoči 11. oktobra, kako možete to da kažete?

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja govorim o opštim teškoćama.

SUDIJA ORIE: Dobro, nemojte sada da brkamo stvari. Kao prvo, obelodanjivanje po pravilu EDS i popis priloga, naravno, nije ista stvar. Ne govorimo o hiljadama i hiljadama dokumenata. Prema tome, ne radi se o obelodanjivanju u sistemu EDS. Osim toga, problemi dostavljanja izjava po Pravilu 92 ter se nešto razlikuju od problema o kojima sada govorimo, dodavanje dokumenata na spisak 65 ter.

ADVOKAT GUY-SMITH: Ja ne želim ništa da ovde brkam, međutim, prosto analizirajući izjavu po Pravilu 92 ter, koja se zasniva na priložima, a mi to moramo da učinimo, mi, u stvari moramo ta dva da spojimo u jedno, kako bismo mogli da nađemo inteligentan odgovor na to kao Odbrana. O tome ja govorim, a mislim da ste čuli naš prigovor i, koliko sam shvatio, Pretresno veće će o tome doneti svoju odluku.

SUDIJA ORIE: Tako je. A sada recite, gospodine Re, da li ste spremni da pozovete gospodina Živanovića?

TUŽILAC RE: Jesam, i pozivam sada penzionisanog general majora Dragana Živanovića. Dok on dođe, samo da kažem još nešto. Govoreći o priložima i brojevima koji su dodeljeni ovoj izjavi, ima nekih 90 dokumenata koji su priloženi uz ovu izjavu. Ja predlažem, ako je to prihvatljivo Sudu, da sa time postupimo isto kao u slučaju svedoka Stijovića, a to je da im dodelimo brojeve, a zatim da ih obeležimo za identifikaciju, istim redosledom. Njih nekolicina, već se nalaze u dokaznom spisu i jesu dokazi Odbrane i, naravno, mi bismo to preskočili. Međutim, ja neću, naravno, svedoka uvoditi kroz svaki dokument i zato molim da se držimo istog redosleda.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodin sekretar će sada dodeliti brojeve tim predmetima, a ja ni na koji način ne želim sada da predviđam kakvu će odluku doneti Pretresno veće u pogledu njihove prihvatljivosti.

(Pretresno veće se savetuje)

ADVOKAT EMMERSON: Mogu li ja samo kratko nešto da kažem. Mi smo vodili razgovore o vremenu. Ovo je svedok za koga će nam trebati malo vremena za unakrsno ispitivanje i mislim da svi smatramo da nije realno da očekujemo da ćemo danas završiti.

SUDIJA ORIE: Da, mislim da je za glavno ispitivanje predviđeno dva sata, za ovog svedoka.

ADVOKAT EMMERSON: Da.

SUDIJA ORIE: Da. Pogrešno sam shvatio kada ste rekli biće nam potrebno malo vremena. Mislili ste na mnogo vremena. Naime, meni je reč neko vreme, ostalo u glavi kao malo vremena.

TUŽILAC RE: Imamo, takođe, i rezime po Pravilu 92 ter. Molio bih da ga pročitam u zapisnik. To nisam učinio sa gospodinom Stijovićem, ali kao što znate, mi smo ovo pitanje u pogledu redigovanja sinoć razrešili.

SUDIJA ORIE: Da. Jeste. I to uz pomoć Pretresnog veća, ako sam dobro shvatio.

TUŽILAC RE: To se podrazumeva.

(svedok je pristupio Sudu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Živanoviću, da li me čujete na jeziku koji razumete?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: U redu. Pre nego što počnete sa svedočenjem, potrebno da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Tekst te izjave će vam sada dati sudski službenik, pa vas molim da date tu izjavu.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA ORIE: Hvala gospodine Živanoviću, sedite molim vas.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Hvala vam.

SUDIJA ORIE: Najpre će vas ispitivati gospodin Re u ime Tužilaštva.

svedok: Dragan Živanović

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC RE

TUŽILAC RE– PITANJE: Dobro jutro, gospodine Živanoviću.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Dobro jutro.

TUŽILAC RE– PITANJE: Najpre da počnemo od početka. Vi se zovete Dragan Živanović i rođeni ste 8. januara 1955. godine i vi ste penzionisani general-major u Vojski Republike Srbije, a pre toga u Vojski Savezne Republike Jugoslavije i pre toga JNA, je li tako?
SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE– PITANJE: U penziju ste otišli iz Vojske Republike Srbije 31. marta 2006. godine?
SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC RE– PITANJE: Pred vama, a da kažem i za sve u sudnici, svedok pred sobom ima primerak svoje izjave, po Pravilu 92 ter i ima, isto tako i primerak ovih priloga u jednom registratoru, od broja 1 do 90. I to i na engleskom i na BHS-u. Ja bih sada hteo da pogledate svoju izjavu, koja je potpisana i nosi datum od 9. avgusta 2007. godine. Moje prvo pitanje je: da li imate tu izjavu pred sobom?
SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Imam.

TUŽILAC RE– PITANJE: Da li se na njoj nalazi vaš potpis, da li je ona tačna i istinita?
SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, moj potpis, istinita.

TUŽILAC RE– PITANJE: Ako bismo vam danas postavili pitanja o ovim stvarima koje se nalaze u toj izjavi, da li biste isto rekli što ste rekli i u toj izjavi?
SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Isto.

TUŽILAC RE– PITANJE: Tužilaštvo se složilo i dogovorilo sa Odbranom da se briše poslednja rečenica iz paragrafa 42 koja počinje rečima „mi smo čuli“, ceo paragraf 47, zatim prva rečenica paragrafa 48 koja počinje sa „ja takođe“, i 5. red paragrafa 94, na engleskom, reči „od strane OVK“. Uz te ispravke na koje ćemo kasnije ukazati, molim da se usvoje u spis.

SUDIJA ORIE: U redu. Ako nema prigovora na usvajanje te izjave. Gospodine sekretaru pošto to nije još učitano u sistem, da li možete već da dodelite broj? Da. Recite nam koji je to broj?

sekretar: To će biti dokazni predmet P1017.

SUDIJA ORIE: U redu, P1017 se usvaja u spis, a odluka o priložima će uslediti nakon što oni budu predloženi u spis. Izvolite gospodine Re, nastavite.

TUŽILAC RE– PITANJE: Gospodine Živanoviću, ja ću vas zamoliti da nam šire kažete o nekim stvarima iz vaše izjave, a pre toga ja ću pročitati rezime vaše izjave, za zapisnik, kako bi javnost mogla da prati sadržaj.

SUDIJA ORIE: Da li ste primerak toga dali kabinama?

TUŽILAC RE– PITANJE: Da, kabine imaju primerak toga. Izvinjavam se, ja sam to pre par trenutaka imao ovde, kod sebe, samo da pronadem. Ovo je rezime izjave po Pravilu 92 ter, Dragana Živanovića. „Dragan Živanović, penzionisao se kao general-major u Vojski Republike Srbije 2006. godine. Služio je na Kosovu, u Vojski Jugoslavije, od 1997. pa do

njenog povlačenja u junu 1999. godine. On je bio načelnik Štaba Prištinskog korpusa, odnosno njene 125. motorizovane brigade, od 1. septembra 1997. godine pa do 12. juna 1998. godine, kada je imenovan za komandanta 125. motorizovane brigade. Njegova zona odgovornosti obuhvatala je opštine Peć, Dečani, Istok i Kline. Koristim ovde srpske nazive, jer se radi o srpskom svedoku, i sela Glođane i Jablanica, u severozapadnom delu jezera Radonjić, uključujući i područje kanala na jezeru Radonjić. 125. motorizovana brigada je pojačala ljudstvo 1998. godine i to sa 1.400 pripadnika u januaru 1998. na 2.500 pripadnika. 28. februara 1998. godine ubijeno je više policajaca u zasedama vojnog tipa i to u okviru patrole MUP-a u Likošanima. Ta zaseda je pokazala da je OVK počela da se organizuje vojno. MUP je uočio da se OVK obučava i da gradi bunkere i rovove. Granični prelazi kojima je prenošeno oružje iz Albanije u Kosovo i Metohiju, pojačali su se, a granične postave Vojske Jugoslavije su bile ojačane, kako bi se ovi upadi sprečili. Od 28. februara, pa nadalje, 125. motorizovana brigada je imala naređenje da bude spremna za borbu u roku od 6 sati. Do maja 1998. godine, borbena spremnost je smanjena na 1 sat. Kao direktan rezultat OVK aktivnosti, MUP je uspostavio kontrolne punktove na glavnim putevima. OVK nije popuštao u svojim napadima na ove kontrolne punktove. Nakon napada na Likošane, od 28. februara, put Kosovska Mitrovića - Peć je bila pod kontrolom OVK, a 125. motorizovana brigada je morala da koristi put Kosovska Mitrovića - Priština - Peć. 1997. godine vojnik nije mogao da putuje putem Kosovska Mitrovića - Peć sam, i nenaoružan. Oružane borbene grupe borbe su formirane u okviru 125. motorizovane brigade u aprilu 1998. godine, kako bi pomogle MUP-u održavanju kontrole na putu Peć - Dečani - Đakovica. Jedinice MUP-a na ovom putu bile su pod stalnim napadima OVK. “

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, molim da usporite. Nastavite sada.

TUŽILAC RE- PITANJE: „U aprilu 1998. godine OVK je napao položaje VJ na jezeru Radonjić i to u pogonu za filtriranje. 25. aprila general-major Pavković naredio je da se sa uhvaćenim teroristima postupa u skladu sa Ženevskim konvencijama i zakonima o ratovanju. Vojska Jugoslavije nije bila prisutna u području koje se prostiralo istočno od puta Peć - Dečani - Đakovica. MUP je povremeno ulazio na to područje, ali je ono bilo pod kontrolom OVK. Načelnik bezbednosti Živanovićeve brigade obavestio ga je da je sedište Ramusha Haradinaja bilo u području Glođana. Živanović je obavешten da je Haradinaj imao između 500 do 1.000 naoružanih, obučanih ljudi, koji su bili obučeni za terorističke akcije. Živanović je, takođe, bio obavешten da je Jablanica uporište OVK imala zatvor u kome su kidnapovani Srbi, Romi i lojalni Albanci, držani u zarobljeništvu. U maju 1998. godine, kao posledicu sukoba sa OVK, Skupština SRJ je donela specijalan zakon, kojim je Vojsci Jugoslavije dala kontrolu u pojasu od 5 kilometara od granice. U maju 1998. godine, Vojska Jugoslavije više nije mogla da koristi put Priština - Klina - Peć, Priština - Klina - Đakovica - Kosovska Mitrovića - Peć i Peć - Dečani - Đakovica. OVK je stvarno kontrolisala puteve koji su se prostirali istočno prema Glođanima i svim putevima koji su vodili istočno, duž puta Peć - Đakovica. 125. motorizovana brigada nije bila izložena napadima OVK u početku 1998. godine. 23. maja 1998. godine Živanović je poveo 220 vojnika na granicu, putem Đakovica - Ponoševac - Morina, kada su bili napadnuti od strane OVK, koji su koristili minobacače i raketne, ručne raketne bacače. Do sredine 1998. godine njegova brigada je bila izložena 3 do 4 napada dnevno. Krajem jula, početkom avgusta 1998. godine, 125. motorizovana brigada je pomagala MUP-u u operaciji čišćenja puta Peć - Priština. Početkom avgusta 1998. godine borbena grupa 3 pomagala je MUP-u u području Dukađini u operaciji razoružavanja vojnika OVK. Patrole MUP-a su bile izložene dnevnim napadima OVK. MUP i 125. motorizovana

brigada, odnosno njihove snage od oko 420 ljudi su zauzeli Prilep nakon dva dana otpora OVK, koje je imalo otprilike 60 vojnika, onda su zauzeli Rznić. MUP je podigao kontrolne punktove koje je OVK napadala, a zatim je ponovo zauzela. Zajednička operacija, velika operacija Vojske Jugoslavije i MUP-a, zajednička, protiv OVK vođena je između 6. i 8. septembra 1998. godine. Jedinice 125. brigade su stigle sve do Žarkog pojasa, a MUP je krenuo u pravcu Rznića i područja kanala na jezeru Radonjić. Jedinice 549. motorizovane brigade pomagale su snagama MUP-a u zauzimanju Glodana. “ Time je završeno čitanje sažetka izjave. A sada, gospodine Živanoviću, ja ću vam postaviti nekoliko pitanja o nekim drugim stvarima u vašoj izjavi, kako bismo razjasnili stvari, neke elaborirali, a isto tako, pokazaću vam i neke dokumente koji su pridodati vašoj izjavi. Prvo, uopšteno govoreći, situacija na granici, početkom 1998. godine i vojni značaj onoga što se dešavalo na granici između Albanije i Kosova.

SUDIJA ORIE: Možda to nije baš sasvim jasno. Vi ste prvo rekli, prva stvar o kojoj želim da vas pitam. Da li je to poziv da nam svedok objasni što je bio značaj te situacije?

TUŽILAC RE: Da, da znači ono. . .

SUDIJA ORIE: A, da li je to bilo pitanje. Jer, primetio sam da svedok, možda okleva i čeka da mu vi zapravo postavite konkretna pitanja, a vi ste ga zapravo pozvali da o tome počne da govori.

TUŽILAC RE– PITANJE: Da. To je moje prvo pitanje, gospodine Živanoviću. Molim vas da nam objasnite značaj onog što se dešavalo na granici u januaru i početkom 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Časni Sude, osnovni zadatak pripadnika Vojske Jugoslavije na Kosovu i Metohiji i samim tim 125. motorizovane brigade i graničnih bataljona je bio zaštita državne granice. Po Ustavu Savezne Republike Jugoslavije, granicu je čuvala Vojska i to Vojska je čuvala u pojasu od 100 metara, a sve ostalo je bilo u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno jedinica po dubini, borba po dubini, odnosno zaštita. Početkom 1998. godine povećao se broj ilegalnih prelazaka preko državne granice u, da kažem, uslovno u zoni odgovornosti 125. motorizovane brigade koja je bila od tromeđe sa Crnog Gorom, Srbijom i Albanijom do *Morine*, u dužini od 40,5 kilometara. Ti ilegalni prelasci su bili izraženi naročito na odseku od karaule *Morina* ili sela *Morina* do karaule Košare/Košarë. Grupe koje su prelazile bile su od jednog pojedinca, pa u aprilu mesecu, do 200 ljudi. Cilj tih ilegalnih prelazaka je bio odlazak u Republiku Albaniju, kupovanje naoružanja i prenošenje istog naoružanja i vojne opreme na Kosovo i Metohiju u cilju naoružavanja terorista.

TUŽILAC RE– PITANJE: Zaustavimo se ovde na trenutak. Molim da sada pogledamo nešto na našem softver sistemu *Sanction*. Želim da pokažem paragraf 28 vaše izjave, u kojoj se govori o ilegalnim prelascima granice. Dakle, sada ste nam govorili o ilegalnom dovozu oružja iz Albanije, a sada vas molim da nam objasnite šta su jugoslovenski državni zvaničnici smatrali, koliki je to problem, taj prevoz oružja preko albanske granice početkom 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: To je za nas bio veliki problem iz sledećih razloga. Prvo, raspadom oružanih snaga Albanije došlo se u situaciju da oružane snage Albanije ne raspolazu ili ne čuvaju naoružanje i vojnu opremu u njihovim magacinima, pa je to naoružanje i vojna oprema bila dostupna i civilima i mogućim, da tako kažem, švercerima,

krijumčarima oružja. Pojavom terorizma na Kosovu i Metohiji osećala se potreba da se unese što više naoružanja i vojne opreme da bi se naoružali svoji pripadnici i formirala tzv. Oslobođilačka vojska Kosova. Otuda su, za nas predstavljali problem ti ilegalni prelasci. Prvo, prelasci koji su išli sa teritorije Kosova i Metohije u Albaniju, u cilju, rekao sam, nabavke naoružanja, a to su vršili prikupljanjem novčanih sredstava na nivou sela, regiona, donacijama iz inostranstva iz svoje dijaspore i na donacijama od privrednika svojih. Određivali su tačno lica koja su bila u obavezi da idu preko granice, zatim imali su osposobljene i obučene vodiče, koji su dosta dobro znali sistem obezbeđenja državne granice, prateći to kroz jedan duži period, unazad nekoliko godina i mogli su da, relativno lako, prevedu ilegalne prelaznike, čak i u kolonama, da li peške, na konjima, mazgama i, takođe, da prevedu natovarene ilegalne prelaznike, da se tako izrazim, i iz Albanije na teritoriju Kosova i Metohije.

TUŽILAC RE– PITANJE: Da li je postojala procena koliko je oružja prešlo granicu u prva tri meseca 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Po procenama Ministarstva unutrašnjih poslova, početkom 1998. godine, bilo je, na Kosovu i Metohiji, između 80 i 100.000 cevi, za koje se pretpostavljalo da postoji. Po nezvaničnim procenama, čak oko 200.000. Procenili smo, na kraju 1998. godine i nakon dobrovoljne predaje određene količine naoružanja od strane pojedinih sela u septembru i oktobru mesecu, da oružja ima, najverovatnije, oko 400.000 cevi na Kosovu i Metohiji.

TUŽILAC RE– PITANJE: A kad govorimo o oružju koje je prešlo granicu u prvih nekoliko meseci 1998. godine, kakva je situacija u vezi sa tim?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: U prvoj polovini, na odseku ovih 40,5 kilometara o kojima govorim u svojoj zoni, pretpostavljao sam i tako sam izveštavao, da je preneto oko 20.000 cevi.

TUŽILAC RE– PITANJE: Koje je to tačno vrste oružja Vojska Jugoslavije tamo presretala?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Radi se prvenstveno o naoružanju s kojim je raspolagala oružana sila ili armija Albanije, Republike Albanije, a to je, uglavnom, oružje kineske proizvodnje, s kojim je bila naoružana ta albanska armija, a to su poluautomatske puške, automatske puške sistema *Kalašnjikov*, puškomitraljezi, mitraljezi, ručni bacači i to, ima ih, dve, tri vrste, dometa do 150 metara i do 400 metara, minobacači 60 mm, 82 mm, bestrzajni topovi i oprema koja ide uz to. Znači, okviri, rezervni alat i pribor, municija za sve vrste naoružanja, od metka 7,62 mm, 7,9, 12,5, 14,5, 12,7, 75 mm, 82, 120 mm, mina za ručne bacače, mina protivtenkovskih, protivpešadijskih. Eto, to je to.

TUŽILAC RE– PITANJE: Koje su bili najveći komadi oružja, najteže oružje koje je uhvaćeno u tom periodu?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: U aprilu mesecu, najteže, znači, bestrzajni top 82 mm, minobacači 82 mm i dosta municije za streljačko naoružanje i ova sredstva, bestrzajne topove, ručne bacače i minobacače.

TUŽILAC RE– PITANJE: Maločas ste govorili o kolonama koje su prelazile granicu, neke peške, neke na mazgama i koje su se onda vraćale kad su bile natovarene teretom. Možete li nam malo detaljnije opisati te kolone i način na koji se oružje i roba transportuje njima preko granice?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Na osnovu osmatranja sa teritorije državne granice, na osnovu podataka koji se dobiju od organa Državne bezbednosti, a prvenstveno osmatranjem graničnih organa, uočeno je da se kolona koja ode ili grupa koja ode po nabavku naoružanja i vojne opreme, prikuplja na jednom mestu uz granicu, obično je to bilo tu blizu jednog većeg mesta Tropoje. Tu su dovožena naoružanje i vojna oprema, dovoženi, koliko smo uočili kamionima, tu je tokom noći deljeno naoružanje ili na koji način prodavano, ja to ne mogu sad reći, jer nisam bio tamo i onda su po, u zavisnosti od procene, kako mogu preći granicu nazad, da li u jednoj koloni, dve ili više ili po grupama od 2 do 5, 10, tako su i kretali. Uglavnom su koristili prostore koji nisu uobičajeni za, ili pravce koji nisu uobičajeni za kretanje ni pešaka, ni, da kažem, onih prelazaka stoke, koja prelazi preko granice, nevezano da li joj neko brani ili ne. Znači, ono bespuće i kuda su pretpostavili da nema naših organa, a to znači da nema patrole ili zasede od strane posade koja se nalazi na karauli. A, ja moram da kažem da je tih 40 kilometara obezbeđivalo oko 150 ljudi, znači, na 3 do 5 karaula, zavisno da li je zimsko vreme ili letnje vreme i jako je teško pokriti 40 kilometara sa jednom smenom koja broji 30 do 40 ljudi, pa se onda menja svakodnevno taktika, da li će zaseda biti na jednom mestu ili drugom mestu, ali obzirom da su se pripremali za to, onda su veoma dobro uočili postavljanje tih naših graničnih organa i onda koristili međuprostor.

TUŽILAC RE– PITANJE: Da li bi prelasci obično bili po danu ili po noći?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Najveći deo je bio po noći ili u ranim jutarnjim časovima, izuzetno tokom dana kada se radilo o lošim vremenskim uslovima, a to je, znači, magla, kiša, sneg, vejavica, vetar jak, to je to.

TUŽILAC RE– PITANJE: A, recite nam, molim vas, na kojim se mestima prelazila granica?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ako mislite na legalne prelaske, samo u mojoj zoni nije bilo legalnih prelaza, a na ilegalne, znači, prelazilo se na svim pravcima, čak i na pravcu *Bogićevice*, koja je na 2,500 m nadmorske visine.

TUŽILAC RE– PITANJE: A, jednom kad bi oružje prešlo granicu iz Albanije na Kosovo, kuda bi ono išlo?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Išlo bi u štabove koji su postojali na nivou sela i ti štabovi su odlučivali već prema tome kad su uputili ekipe za prelazak i nabavku naoružanja, kome će to naoružanje ići. Onda su, u početku, to dodeljivali dobrovoljcima, koji su želeli da stupe u sastav terorista, a kasnije su to, putem obavezne mobilizacije, uslovno rečeno, po našem pojmu vojničkom mobilizacije, znači, primoravali određeni deo, prvenstveno mlađe populacije, da prime oružje. Znači, delili su ljudima koji su ulazili u sastav terorističkih grupa i naoružanih formacija koje su imale određene zadatke, po njihovim shvatanjima.

TUŽILAC RE– PITANJE: Možete li, molim vas, sada opisati karaule, koje su bile pojačane, kako bi se pokušao sprečiti prelazak granice. Možete li, molim vas, objasniti, Pretresnom veću kako su izgledale te karaule, od čega su se sastojale.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Karaula, evo uzmimo primer, karaula *Morina*. Nalazi se na prevoju *Morina*, na pravcu selo Ponoševac/Ponoshec-selo *Donja, Gornja Morina-Tropoja*. Zona odgovornosti te karaule je 13 km od Boke ili takozvanog Kamena iznad sela *Prevoj* do granice sa karaulom Košare/Koshare. Raspolagala je između 30 i 40 vojnika, uključujući u to komandira i zamenika koji su profesionalni podoficiri. Kako su oni obezbeđivali? Karaula se, sama zgrada karaule se nalazila uz graničnu liniju, neposredno,

nema ni 20 m od granične linije. Postojao je plan, koji se menjao svakodnevno, po odluci komandira četa ili komandanta bataljona, graničnog, koji se nalazio u Đakovici/Gjakovë, određeni broj patrole, uzmimo primer, 1 dan se organizuju 2 patrole i 1 zaseda. Patrole su, obično, sastava od 3, 5 do 8 ljudi. Nekad, ako se ima podatak da je negde nešto problematično, onda se brojno stanje i patrole povećava i upućuju se u različito vreme i na različitim pravcima, uglavnom u tom 100-metarskom pojasu, uz granicu. Patrole su se kretale javno, bez prikriivanja, jer su se nalazile na svojoj teritoriji i obezbeđivale svoju zemlju. Izuzetno, kasnijim nastankom problemom, kada su počela i povremena dejstva od strane terorista na organe granične službe, onda su se patrole prebacivale na otvorenom prostoru, prikriiveno, odnosno pokušale su da savladaju otvoreni prostor, znači livadu, proplanak, zaobilazno ili pretrčavanjem, prebacivanjem u vojničkom smislu. Zaseda, zaseda se postavljala, takođe, u različito vreme. Vreme zasede, oko 2 do 4 sata, izuzetno do 6 sati, postavi se na određeni rejon, pravac, gde se pretpostavlja da bi možda moglo doći do prekršaja državnog režima, odnosno prelaska granice u oba smera ili u jednom smeru i tu ostajale u takvom stanju zasede, to naređeno vreme. Ukoliko poštuju režim da budu prikriiveni, tihi i poštuju onaj režim discipline, onda je zaseda uspela, pa makar ništa se i ne desilo. Ukoliko ne ispoštuju onda budu otkriiveni, od bilo koga, a posebno od onih koji imaju nameru da pređu državnu granicu.

TUŽILAC RE– PITANJE: Dakle, spomenuli ste sada zasede i patrole. Recite nam, kolika je bila frekvencija zaseda i patrole u prva četiri meseca godine 1998?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Frekvencija? Pa do aprila meseca to je bilo maltene redovno stanje. Znači, tokom 24 sata mogu se postaviti dve zasede i to je veliko opterećenje za ljudstvo. Od aprila meseca, od uvećanog broja ilegalnih prelazaka državne granice, onda je Prištinski korpus ojačao određene karaule sa raspoloživim ljudstvom, prvenstveno sa izviđačkim organima u cilju osmatranja zagraničnog pojasa, kako bi na vreme upozorili organe da će biti određenih problema. Međutim, i to pojačanje nije moglo da ide u nedogled. Ako na ovih 30 ljudi do 40 ljudi, koji se nalaze na karaule, dodate još oko 20 do 30 ljudi, znači, moglo je da se duplo pojača, s tim što ta ojačanja nisu patrolirala u smislu kao granični organi, nego su prvenstveno angažovana za zasede i osmatračnice.

TUŽILAC RE– PITANJE: Samo da razjasnimo vaš odgovor. Tamo gde ste rekli, „situacija je bila praktično normalna i dve su se zasede mogle postaviti na osnovu 24 sata“. Šta je to bilo normalno u tome da se postave 2 zasede u 24 sata?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Normalo je da jedna bude tokom noći, jednom tokom dnevnog vremena i u normalnim uslovima i kad ne postoji mogućnost ilegalnog prelaska, ljudi se moraju angažovati, jer takva je taktika granične službe ili pravilo granične službe. Nema opuštanja na granici, jer bi onda Vojska pravila nereda, nedisciplinu i ostalo.

TUŽILAC RE– PITANJE: Da li vi kažete, da bi, recimo, mirnog dana bile postavljene dve zasede, a kad bi se više stvari dešavalo i više zaseda? Jesam li vas dobro shvatio? Jeste li to rekli ili nešto drugo?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, upravo tako. Znači, u mirno vreme dve zasede, ali, opet te dve zasede ne u isto vreme, nego jedna tokom noći, jedna tokom dana. Ako, imamo, znači, preko dana jednu zasedu koja će obavljati dužnost dva sata, znači, ostalih deset sati nema zasede u tom graničnom rejonu karaule. Ne znam da li ste me tu sada razumeli? I ako na tom pravcu nema patrole, onda postoji pojas od tih 13 km koji se samo osmatra, koliko se može osmotriti vizuelno sa jedne osmatračnice. Toliko.

TUŽILAC RE– PITANJE: Pre nekoliko minuta govorili ste o naređenjima za pojačanja. U 28. paragrafu, spominjete jedno konkretno naređenje general Pavkovića od 18. marta 1998. To je tabulator broj 3. Molim da se pokaže u sistemu elektronske sudnice.

SUDIJA ORIE: Jeste li već dali brojeve, gospodine sekretaru?

sekretar: Da. To je 01930, biće označeno za identifikaciju kao P1021.

TUŽILAC RE– PITANJE: Gospodine Živanović, imate li tabulator 3 pred vama? Pogledajte, dakle, molim vas, dokument koji se nalazi iza broja 3 u fascikli dokumenata pred vama, tabulator 3. Dakle, to je naređenje koje je potpisao general-major Pavković, komandant Prištinskog korpusa, u kojem stoji: „Zbog pogoršane bezbednosne situacije, u graničnom pojasu, kako bi se sprečilo kršenje graničnog režima, izdaje sledeće naređenje“. Recite nam, da li su to one vrste naređenja o kojima ste vi govorili?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, upravo tako. To je naređenje koje se odnosi na potčinjene jedinice komandantu Korpusa, da upute pojačanja u određene rejone, odnosno granične bataljone i karaule. Konkretno, ovim naređenjem je definisano da iz 125. motorizovane brigade bude upućeno 20 ljudi u rejon karaule Košare/Kosharë i prepotčini se komandiru karaule, radi daljeg obezbeđenja državne granice. Ti ljudi su upućeni iz garnizona Peć/Pejë.

TUŽILAC RE– PITANJE: U čemu je značaj tog naređenja u vezi sa bezbednosnom situacijom u to vreme i prelascima granice?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Značaj što se osetila potreba da pokušamo da sprečimo, kao Vojska Jugoslavije, te ilegalne prelaskе i da ne dozvolimo to prenošenje naoružanja i ne stvaramo kasnije probleme kako bi se naoružavali teroristi ili tzv. OVK, koja nam je posle predstavljala veliki problem i što je na raspolaganju komandant korpusa imao ovakve nadležnosti, jer su njemu bili potčinjeni ovi granični bataljoni, a i naše brigade, tako da je preraspodelom ljudi pokušao da pojača obezbeđenje državne granice, kako bi sprečio ilegalne prelaskе i ako ne može da se spreči, barem da se zapleni to naoružanje i vojna oprema na granici. Toliko.

TUŽILAC RE– PITANJE: Upravo ste upotreбили reč teroristi i onda ste rekli, mislim „tzv. OVK“. Molim vas da pogledate paragraf 21, za koji trenutak će se to pojaviti na ekranu, vaše izjave, i vi tu kažete da dokumenti Vojske Jugoslavije, koji se koriste u izjavi, govore o „teroristima, terorističko-sabotažnim, odnosno diverzantskim grupama, DTG snage“, itd. To su sve izrazi koji se koriste, pre svega, za Oslobođilačku vojsku Kosova. To stoji u vašoj izjavi. Takođe bih hteo da vas uputim na MFI P955, to je informacija od zamenika ministra Jugoslavije od 16. marta 1998. godine, nije to u vašoj zbirci, ali će se pojaviti na monitoru, za koji trenutak.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, vi ste rekli P955?

TUŽILAC RE: Da.

SUDIJA ORIE: U redu. To je sad jasno. Nastavite, molim vas.

TUŽILAC RE – PITANJE: Hoćete li da objasnite, molim vas, zbog čega je reč „teroristi2 ili „DTG“, korišćenja u mnogim od opisa u to vreme, a ne pojam „OVK“?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Po zvaničnim dokumentima, mi smo dobijali od najviših organa, što se tiče Vojske Jugoslavije, takve termine, a u suštini je to bilo tako, jer diverzantsko-teroristička grupa može da broji od 3 do 5, 10, 15, 30 ljudi. Zašto je namenjena diverzantsko-teroristička grupa? Mislim da je svugde u svetu isto, da deluje po institucijama, po organima i pripadnicima tih državnih organa, da deluje po i atakuje na ličnu i imovinsku sigurnost pojedinca ili pripadnika zvaničnih organa jedne države. Skup nekoliko diverzantsko-terorističkih grupa zvali smo onda diverzantsko-terorističke snage. Pojam OVK mi smo navodili i želeli uvek da ukažemo pod znacima navoda, tzv. Oslobođilačka vojska Kosova. Mi nismo imali pravo da priznamo Oslobođilačku vojsku Kosova, jer u jednoj državi postoji jedna regularna Vojska, to je Vojska Jugoslavije, tada je to bila Savezna Republika Jugoslavija i Vojska Jugoslavije. Ukoliko bismo mi prihvatili termin Oslobođilačka vojska Kosova, onda bi se to radilo o, da uslovno kažem, neprijateljsko-partnerskim odnosima, a težnja je da se još od ranijih godina formira tzv. Oslobođilačka vojska Kosova, sa konačnim ciljem i krajnjim ciljem da se ubrza otcepljenje ili dobijanje nezavisnosti Kosova i Metohije, tj. otcepljenje od Srbije i tada od Savezne Republike Jugoslavije. Otuda je, za nas, bio značajan taj termin i pojam, jer nismo imali podatak ni ko je glavni, ni s kim treba razgovarati ili pregovarati i tako dalje. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Pogledajte, molim vas, monitor pred sobom. To je dokument koji sam pomenuo pre nekoliko trenutaka, informacija iz marta 1998. godine iz Ministarstva inostranih poslova. Možda možemo to da pogledamo niže, odnosno da vidimo sledeću stranicu, i sledeću. Možemo li ovo da povećamo. Gospodine Živanoviću, da li se sećate da ste videli ovaj konkretni dokument, onog datuma kada je on, zapravo, poslat, dakle, u martu 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Časni Sude, ovo nisam imao priliku da vidim. Evo, sada prvi put vidim. Jer, moj nivo, tadašnji je bio načelnik Štaba 125. motorizovane brigade, sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici/Mitrovicë, a ovo je Ministarstvo inostranih poslova, daleko iznad mene. Ako dozvoljavate, mogu da prokomentarišem, ako ste me već pitali.

TUŽILAC RE – PITANJE: Moje pitanje je, prosto, ovo. Da li je to što tu vidite, gde se kaže: „Smatramo da se operacije organa MUP-a ne mogu opisivati kao unutrašnji oružani sukob, u smislu člana 3. Ženevske konvencije o pravu oružanih sukoba. Ovde je reč o policijskoj akciji uperenoj na suzbijanje krivičnih dela, akata terorizma. Ovo razlikovanje je veoma bitno. Kvalifikovanje pomenutih događaja, kao unutrašnjeg oružanog sukoba, moglo bi da se protumači kao da sa time implicitno priznajete tzv. Oslobođilačka vojska Kosova, kao zaraćena strana, što povlači određene međunarodne implikacije.“ Onda se dalje kaže: „Imajući izneto u vidu, predlažemo da nadležni organi u javnim saopštenjima i zvaničnoj komunikaciji, ne koriste termin oružani sukob, već da govore o akciji organa Ministarstva unutrašnjih poslova na suzbijanju krivičnih dela.“ To je engleski prevod. Izvinjavam se što sam tamo brzo govorio.

SUDIJA ORIE: Nisam gledao transkript, ali, gospodine Re, ako pogledate, videćete da tu piše, „molimo usporite radi zapisnika“, tj. stenografi ne mogu to da uhvate. Ja sam gledao dokument, pa sam propustio to. Međutim, molim vas, i vas, a i svedoka, da pokušate da

nastojite da ne govorite prebrzo. Gospodine Emmerson. Pitam se šta smo propustili ovde. Vidim da je tu nekih 10 sekundi.

ADVOKAT EMMERSON: Nisam siguran kako će pitanje postaviti gospodin Re, ali sam primetio da, dok je čitao, ispustio je poslednju rečenicu u 1. paragrafu i skočio na 2. paragraf, koji se, kako se čini, bavi drugim stvarima.

SUDIJA ORIE: Pa, možda bi gospodin Re mogao da nam kaže.

TUŽILAC RE: Pa, svedok ima dokument pred sobom, prema tome može da vidi. Međutim, ukoliko želite, ja mogu pročitati i taj deo za zapisnik.

SUDIJA ORIE: Pa, kada počnete sa čitanjem, naravno, vaš izbor onoga što čitate nije irelevantan. Prema tome, složio bih se sa vama da, ukoliko pozovete svedoka da pročita celi dokument, onda je to u redu. Međutim, ako vi već čitate, onda pročitajte sve.

TUŽILAC RE – PITANJE: Pa, deo koji nije ušao u transkript, zato što sam govorio prebrzo i zatim preskočio na drugo, glasi ovako: „kvalifikovanje pomenutih događaja kao unutrašnjeg oružanog sukoba moglo bi da se tumači kao da se time implicitno priznaje tzv. Oslobođilačka vojska Kosova, kao zaraćene strane, što ona povlači određene međunarodne pravne implikacije. Ovo je značajno i zbog uspostavljanje eventualne nadležnosti Međunarodnog krivičnog tribunala u Hagu, jer je ovaj nadležan isključivo za krivična dela učinjena u međunarodnim“, kako to ovde piše, - „i unutrašnjim sukobima, izuzev krivičnih dela genocida.“ Ono što ste tu mogli pročitati, gospodine Živanoviću, poklapa se sa onom praksom koja je postojala kod zvaničnih organa, poput Vojske, Državne bezbednosti i viših organa i, u stvari, odgovara onoj praksi kojom ste se vi koristili, kada ste pisali naređenja, izveštaje i dokumente u tom periodu. Da li je to tako?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, upravo tako. I ja ovaj akt Ministarstva inostranih poslova shvatam tako da se preko diplomatskih ambasada i diplomatskih predstavništava u svetu, tako i tumači, jer borba protiv terorizma je unutrašnja stvar jedne zemlje, ukoliko se radi o diverzantsko-terorističkim grupama, a ta zemlja ima pravo da pozove u pomoć, ako smatra i treba, drugu zemlju. U ovom slučaju, naša zemlja je smatrala da može da se bori protiv terorizma na Kosovu i Metohiji sopstvenim snagama. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sledeća tema o kojoj bih hteo da razgovaramo je o borbenim grupama i šta su te grupe, koji su bili njihovi zadaci i njihov značaj i molim da pogledamo sada paragraf 17. vaše izjave i to na monitoru, gde vi kažete, borbena grupa 3, vaša motorizovana brigada je osnovana u aprilu 1998. godine, da je bila stacionirana u Peći/Pejë, a „cilj je bio da se uspostavi kontrola i održava kontrola na putevima oko Peći/Pejë“. Šta je to borbena grupa u vojnom smislu i kakav je bio značaj formiranja takve borbene grupe u to vreme?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Časni Sude, da bih konkretno i korektno odgovorio na ovo pitanje trebaće mi malo više vremena. Jer, ovako, Vojska Jugoslavija i sve vojske sveta postoje da bi se obučile za određene aktivnosti. Konkretno, brigada u kojoj sam ja bio tada načelnik Štaba je primala regrute, vojnike na redovnom odsluženju vojnog roka u martu, junu, septembru i decembru mesecu. Broj tih regruta je varirao, od 200, 300 do 500 ljudi u jednoj partiji. Brojno stanje brigade, ukupno, računajući profesionalna vojna lica, civilna lica, vojnike po ugovoru i vojnike na redovnom odsluženju vojnog roka, je variralo od pojedinih

meseci, krajem 1997, znači od 900 ljudi, do kraja 1998. godine od 1.880 ljudi. Radi obučavanja vojnika, koja obuka je trajala od 3 do 6 meseci, 3 meseca je trajala obuka pojedinca, grupe, odeljenja, zaključno sa vodom, gde ga učite osnovnim stvarima, a sledeća 3 meseca je tzv. zajednička obuka, gde ga učite onim finalnim stvarima koje mogu poslužiti u krajnjoj nuždi, a to je za šta Vojska i postoji, zbog borbenih dejstava, odnosno ratnih dejstava. Deo koji je završio obuku, znači to je otprilike, da kažem, uslovno polovina brigade se može angažovati u tim namenskim zadacima, a napominjem da su namenski zadaci brigade bili sledeći: pod brojem 1) angažovanje dela snaga na dubinskom obezbeđenju državne granice. Zašto napominjem na dubinskom, zato što je linijsko obezbeđenje u pojasu od, ja se izvinjavam verovatno brzo govorim, u pojasu od 100 m, već obavljala jedinica koja je direktno potčinjena komandantu korpusa, a zona odgovornosti 125. brigade, gledajući Metohijski deo je, rekao sam u dužini od 40,5 km i mi smo imali zadatak da pod broj 1) dubinski pomognemo u obezbeđenju državne granice, broj 2) da obezbedimo vojne objekte gde smo razmešteni, zatim ljudstvo i tehniku u tim vojnim objektima, gde je razmeštena i da obezbedimo sebe prilikom svakog pokreta na vežbama, realizaciji obuke i bilo kojih drugih pokreta, u slučaju elementarnih nepogoda, pomoći, itd. Tih polovina brigade koju je moguće upotrebiti za namenske zadatke treba angažovati po sledećem: brigada je mogla, odnosno imala u obavezi da obezbedi 11 objekata, znači 3 kasarne, to je Kosovska Mitrovica/Mitrovicë, Vučitrn/Vučitërnë i Peć/Pejë, zatim ostalo 10 izdvojenih objekata, počev od rejonu *Baja, Stara Stanica, Svinjare/Svinjarë, Doljane/Dolan, Belo Polje/Bellopole, Crnuša*, ne mogu se ni ja više setiti.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, da li je ovo nešto što vi zaista želite da čujete od ovog svedoka i što vi smatrate da je od značaja, jer dugački odgovori, vrlo detaljni o pitanjima gde bi i manje detalja sasvim zadovoljilo potrebe. . .

TUŽILAC RE: Očigledno da nije.

SUDIJA ORIE: Pa, u tom slučaju, molim vas da učinite nešto u vezi sa tim.

TUŽILAC RE – PITANJE: I hoću. Gospodine Živanoviću, molim vas recite nam, borbene grupe, zbog čega je borbena grupa formirana u aprilu 1998. godine? Molim vas, samo kratko, ako možete.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Zbog objašnjenja u vezi prethodnog naređenja, koje je izdato u martu mesecu od komandanta Korpusa, a radi pojačanja obezbeđenja državne granice, komandant Korpusa je odlučio, imajući u vidu naše raspoložive snage, da možemo na jedvite jade formirati tu borbenu grupu 3 i držati je u pripravnosti u kasarni u Peći/Pejë za intervenciju ka granici. To je najkraće.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, kakva je razlika između borbene grupe i drugih jedinica koje su se nalazile u okviru 125. brigade?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Do aprila meseca, borbena grupa 1 i 2 su postojale u 125. brigadi od, da kažem, od 1985. godine, samo se zamenjuju ljudi u sastavu tih borbenih grupa, a nema neke bitne razlike. Borbena grupa 2, koja je bila locirana u Peći/Pejë je, takođe, prvenstveno namenjena za pojačanje obezbeđenja državne granice i zaštitu objekata koji su u zoni Garnizona Peć/Pejë.

TUŽILAC RE – PITANJE: 3. je formirana u aprilu, zbog čega?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Upravo sam malopre objasnio, zbog toga što je u tom momentu borbena grupa 2 bila u rejonu Đakovice/Gjakovë, u rejonu naselja Bec/Bec i, znači, imala je, bila je na obuci i nije još završila obuku, onda je komandant odlučio da formira borbenu grupu 3, u Peći/Pejë, koja je brzopokretna i može pre od borbene grupe 2 da stigne na, recimo, karaulu *Morina*.

TUŽILAC RE – PITANJE: U izjavu, u pasusu 11, vi kažete da je brojno stanje brigade variralo otprilike od 1.400 ljudi u januaru 1998. godine, pa do 2.500 pri kraju godine. Koji je bio razlog za to povećanje ljudstva u toku te godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Razlog za povećanje brojnog stanja brigade je, svakako, prvo poremećaji na graničnom režimu, u obezbeđenju državne granice, u formiranju većeg broja borbenih grupa, prvenstveno radi zaštite sopstvene, dubinskog obezbeđenja državne granice i, moguće, kasnije borbe protiv terorizma. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sledeće o čemu želim da vas pitam je u 13. pasusu, a to je koncept borbene gotovosti.

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Pa, ovaj poslednji odgovor je donekle dvosmislen, gde svedok kaže da su borbene grupe prvobitno bile uspostavljene radi obezbeđivanja granica i odbrane, a moguće je, u kasnijoj fazi, za borbu protiv terorizma. I molio bih samo da se pojasni to, taj vremenski okvir, da li može svedok da kaže o kojoj fazi govori, pošto je gospodin Re govorio o vremenskom periodu?

SUDIJA ORIE: Da. I ukoliko svedok ima o tome saznanja, onda je reč „moguće“ zapravo iznenađujuća. Svedoče, da li možete da objasnite, molim vas, šta ste podrazumevali pod „kasnije“ i šta ste podrazumevali pod rečju „moguće“, kada ste govorili o borbi protiv terorizma?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Časni Sude, Vojska Jugoslavije, a svaka jedinica, uključujući i moju jedinicu, na čijem čelu sam bio, morala je predviđati i procenjivati. Zato i postoji sistem obuke i formiranja ovakvih grupa. Ukoliko, mi smo procenjivali, ukoliko državni vrh Savezne Republike Jugoslavije, na pojavu terorizma na Kosovu i Metohiji, uvede vanredno stanje, automatski se uključuje Vojska Jugoslavije u protivterorističku borbu i otuda je to, moj pojam „moguće“. Evo toliko, ne znam na koji drugi deo nisam odgovorio, moguće je.

SUDIJA ORIE: Da li se to ikada dogodilo, da li je do toga ikada došlo? Da li je vanredno stanje uvedeno i, ukoliko jeste, kada, kako bismo mi znali da li su te jedinice automatski prešle u stanje pripravno za borbu protiv terorizma?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Vanredno stanje nije uvedeno u Saveznoj Republici Jugoslavije, ali je na Vrhovnom savetu odbrane, krajem juna meseca 1998. godine, odlučeno da se jedinice Vojske Jugoslavije na teritoriji Kosova i Metohije mogu upotrebiti i u podršci snaga MUP-a u protivterorističkoj borbi. Toliko.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na tom odgovoru. Gospodine Re, izvolite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Borbena gotovost i paragraf 13 vaše izjave, gde kažete: „Od 28. februara, pa nadalje, imali smo trajno naređenje o borbenoj gotovosti od najmanje 6 sati“, a zatim nakon dve rečenice, kaže se: „Međutim, po naređenju od 6. januara, brigade su morale da budu spremne da smanje borbenu gotovost sa 6 sati na 1 sat.“ A, zatim 1. marta, pukovnik Zdravković, tadašnji komandant brigade, naredio je držanje interventnih jedinica u trenutnoj pripravnosti. Hoćete li, molim vas, samo ukratko da opišete, odnosno objasnite Pretresnom veću, šta znači taj koncept borbene gotovosti i šta je to značilo u konceptu tih naređenja? Dakle, borbena gotovost 1 sat, 6 sat ili trenutno, trenutna pripravnost. Molim vas, dajte nam kratak odgovor?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Borbena gotovost je stanje pripremljenosti i obučenosti, organizovanosti i uvezanosti kompletne jedinice da može izvršiti namenske zadatke. U okviru naše terminologije i kako smo radili, postoji stalna borbena gotovost, povišena borbena gotovost i potpuna borbena gotovost. Stalna borbena gotovost, to je redovno stanje obuke, mira i ostaloga.

prevodilac: Molimo da malo usporite.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Povišena borbena gotovost se uvodi u slučaju nekih vanrednih događaja, a ti vanredni događaji mogu biti i pojava terorizma, a potpuna borbena gotovost podrazumeva stavljanje celokupnog ljudstva u spremnost za realizaciju borbenih zadataka. U miru, neke jedinice imaju i potpunu borbenu gotovost, a to su jedinice vazdušnog osmatranja i javljanja, neke jedinice protivvazdušne odbrane, zatim neke lovačko-bombarderske jedinice, ratne mornarice, a moja brigada je, u miru, imala u stalnoj borbenoj gotovosti sve straže.

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, da kažem, mi razumemo da brzina kojom je jedinica spremna da bude upotrebljena u borbi, to je ono što hoćete da kažete, to bar iz reči razumem.

TUŽILAC RE: Časni Sude, svedok gleda vas, tako da ja ne mogu da dam signal svedoku i da prekidam njegov prevod. Pokušaću da mu mahnem ubuduće.

SUDIJA ORIE: Pa, ja ću vam pomoći, ako meni mahnete, ja ću preduzeti šta treba. Svedoče, u ovom trenutku moramo da napravimo pauzu. Nastavićemo sa radom u 12 i 20.

(pauza)

sekretar: Molim ustanite. Izvolite sestti.

SUDIJA ORIE: Postojali su jaki razlozi zbog kojih Pretresno veće nije počelo u vreme kako je reklo. Gospodine Živanoviću, kada odgovarate na pitanja, najpre, molim vas, da se usredsredite, pre svega, na ono što vas pitaju, a drugo, mislim da u većini pitanja gospodina Rea više interesuju okolnosti i uslovi koji su doveli do promene ili određenih odluka, a ne toliko sam tehnički način na koji su te odluke konačno izvršene. Zato vas molim da se posebno usredsredite na okolnosti koje su uzrokovale određene događaje, a ne tehnika kojoma je to postignuto. I, ako budete gledali gospodina Rea, koji stoji tu, on će vam onda staviti do znanja, ukoliko su detalji koje iznosite manje značajni. Gospodine Re, izvolite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine Živanoviću, da se vratimo na borbenu gotovost. Objasnite, molim vas, dakle, ovo će biti moj signal za kratko, kad ovako vrst podignem, objasnite, molim vas, značaj borbene gotovosti i smanjenja borbene gotovosti sa 6 sati na 1 sat, kao što ste to pomenuli u 13. pasusu svoje izjave? Zbog čega je to smanjeno sa 6 na 1 sat?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Konkretno u ovom aktu se odnosi na jačinu sastava od 1 motorizovanog voda u Garnizonima Mitrovica i Peć i veoma je bitno da bi se intervenisalo ka vojnim objektima. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: U tom istom pasusu, to je ono što sam ranije pomenuo, 1. marta 1998. godine, gospodin Zdravković je naredio da se interventne jedinice, drže u trenutnoj pripravnosti. Zbog čega je pukovnik Zdravković, tadašnji komandant i vaš prethodnik, naredio trenutnu pripravnost interventnih jedinica?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Zbog dejstva šiptarske terorističke grupe na patrolu MUP-a u rejonu sela Likošani/Likoshan, 28. februara, gde je ubijeno četiri policajca, a dva ranjena policajca. Da se ne bi desilo slično i našim kolonama ili ljudima koji su na objektima, da bismo mogli da intervenišemo ka tim objektima. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sa tim datumom, koliko ljudi je u vašoj brigadi bilo u tom stanju pripravnosti, dakle, trenutnoj pripravnosti? Dakle, govorim o 1. martu 1998. godine.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Dve borbene grupe po 220 ljudi i dva voda po 35 ljudi, to je 510 ljudi.

TUŽILAC RE – PITANJE: U paragrafu 18 vaše izjave, vi pominjete da je pukovnik Zdravković uspostavio istureno komandno mesto, skraćenica IKM. Molim da se to pokaže na monitoru. U aprilu 1998. godine, vi ste postavljeni kao komandant. Moje pitanje o tom isturenom komandnom mestu je ovo: kada se uspostavljaju isturena komandanta mesta? Dakle, načelno da nam odgovorite i to vrlo kratko, i zbog čega je jedno komandno mesto tada uspostavljeno?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Izdvojena ili isturena komandanta mesta se uspostavljaju onda kada preti opasnost po bezbednost jedinice, ljudi i objekata, da bi se uticalo sa najvišeg nivoa raspoložive komande na dalji tok događaja. U ovom slučaju, zbog razdvojenosti Kosovskog i Metohijskog dela lociranih jedinica 125. brigade, bilo je neophodno da komandant ili načelnik Štaba 125. brigade budu u Peći/Pejë, zbog pojave terorizma i mogućeg učešća u protivterorističkoj borbi, odnosno moguće odbrane naše jedinice od napada terorista, najkraće.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kakva je bila konkretna opasnost, u aprilu 1998. godine, pred kojom se nalazila 125. motorizovana brigada, što je dovelo do uspostavljanja tih isturenih komandnih mesta u Peći/Pejë?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Veoma je teško odgovoriti kratko na to pitanje. Pokušaću što kraće. Jedinice u Peći/Pejë, to je jedan motorizovani bataljon i jedan oklopni bataljon. Oklopni bataljon ljudstvo ne sme da se udaljava od tenkova. Znači, veoma mali broj ljudi. Pojava terorističkih grupa u sve više naseljenih mesta, sela, dejstvo terorističkih grupa po patrolama MUP-a, kidnapovanje i ubistva Srba, Roma i Albanaca koji su lojalni državi Srbiji, to je izazivalo da se otvori to istureno komandno mesto i utiče na dalji tok života i rada jedinica u Peći/Pejë. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, koliko je bilo brojčano stanje na tom isturenom komandnom mestu u Peći/Pejë?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: U zavisnosti od perioda, oko 400 ljudi.

TUŽILAC RE – PITANJE: U aprilu 1998. godine do maja 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, toliko, oko 400 ljudi.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, u kakvom su stanju pripravnosti oni bili, od uspostavljanja u aprilu i maju 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Borbena grupa je bila u stanju pripravnosti šestočasovnoj. Vod za intervenciju u jednočasovnoj. Ostali, pod stresom, nije se dozvoljavao izlazak u grad, nisu se dozvoljavala, sem u izuzetnim slučajevima, odsustvovanja i stalna pretnja da se može narušiti mir. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vaš poslednji odgovor odnosio se na istureno komandno mesto kojim ste vi komandovali u Peći/Pejë do 12. juna 1998. godine. Poslednji red, u pasusu 18, u poslednjoj rečenici, kaže se: „Komanda Prištinskog korpusa je uspostavila jedno komandno mesto i u Đakovici/Gjakovë, istureno komandno mesto. “ Da li možete Pretresnom veću da kažete, koliko je bilo brojčano stanje u tom isturenom komandnom mestu i kakva je bila njegova borbena gotovost? A, isto tako, da li je uspostavljeno iz istog razloga iz kojeg i ono Pečko istureno komandno mesto?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da. Istureno komandno mesto komande Prištinskog korpusa je formirano 21. aprila, sa sedištem u Đakovici/Gjakovë, u kasarni Đakovica/Gjakovë. Neophodno je bilo zbog celine. Prištinski korpus, kako i teritorijalno se deli Kosovo i Metohija, znači na Kosovo i Metohiju, da bi deo komande Prištinskog korpusa imao lični uvid i lično uticao na život i rad jedinica u Metohijskom delu. Brojno stanje komande same, isturenog komandnog mesta, nije toliko bitno, ono je variralo od 10 do 15 ljudi, to je grupa, neophodna, znači, koja ima pravo da odluči, da donese odluku, da prenese odluku i da kontroliše. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Molim vas sada pogledajte pasus 26.

SUDIJA ORIE: Ja bih zamolio za jedno pojašnjenje. Vi ste ranije pitali za brojčano stanje isturenog komandnog mesta. Rekli ste nekoliko stotina, mislim da ste rekli 400 ljudi, a ovde kažete 10 do 15 ljudi, na samom komandnom mestu. Čini se da pravite razliku između onih na komandnom mestu i onih koji su pod komandom komandnog mesta. Da li ja onda vaš prvi odgovor, onaj od 400 ljudi, treba da shvatim da su to bile jedinice koje su bile pod komandom isturenog komandnog mesta i da li za komandno mesto u Đakovici/Gjakovë, možete da nam kažete, osim tih 10 do 15 ljudi, na samom komandnom mestu, koliko je bilo vojske koji su bili pod komandom tih 10 do 15 ljudi? Ili, vas nisam dobro razumeo.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Prvi deo odgovora je da. Dobro ste me razumeli, ili ja tako shvatam. Znači, pod komandom je bilo u Peći/Pejë 400 ljudi, pod mojom komandom. Pod komandom isturenog komandnog mesta u Đakovici/Gjakovë, znači, te grupe od 10 do 15 ljudi, sad mogu reći otprilike, to je sve jedinice koje su u Metohijskom delu, znači to je Peć/Pejë, Prizren/Prizren, Đakovica/Gjakovëi granični bataljoni. Ako se usuđujem, to je 3 do 4.000, ne mogu sad tačno da vam kažem, jer se nisam pripremio za taj deo.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: U pasusu 26, vaše izjave, kaže se: „Nakon napada na MUP u Likošanu/Likoshan, uočeno je od strane MUP-a da OVK dobija uniforme, imaju više obuke, uključujući obuku vatrenim oružjem, grade utvrđenja, bunkere i rovove i vrše obuku za pružanje zdravstvene nege za ranjene, itd. Molim vas da nešto više kažete, ja ću vas pitati o različitim stvarima, o informacijama koje ste vi primali. Dakle, kakve ste vi informacije primali o obuci OVK, koja je sprovedena početkom 1998. godine i o napadu na Likošane/Likoshan i patrolu u Likošanu/Likoshan 28. februara?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Informacije sam dobijao od pretpostavljene komande, znači od komande Prištinskog korpusa, od potčinjenih komandi, a to je u ovom slučaju od komandi iz Peći/Pejë i komande u Vučitrnu/Vučitërnë i komande tih bataljona u Mitrovici/ Mitrovicë. Razmenom informacija od strane MUP-a i pod uslovom ono što mi kažu ili što komandi kažu i informacije od organa Državne bezbednosti, takođe, pod uslovom ono što mi saopšte. Vojska u tom momentu nije imala stručne ljude za prikupljanje tih informacija.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, šta vam je rečeno o obuci koja je u to vreme sprovedena u OVK, šta ste čuli o tome?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da se u Metohijskom delu, na potezu od Peći prema Đakovici, znači, istočno od puta Peć-Đakovica, u selima izvodi obuka, počev od Puza, odnosno od Prapočana, Istinića, prema Dašinovcu, Gornja Luka, Glođane i to obuka u pravom vojničkom smislu, jer su patrola MUP-a nailazile na prostore livade, proplanke, puteve ili delove puta gde su pronalazili čaure, pronalazili delove koji preostaju posle ispaljivanja ručnog raketnog bacača, delove, da kažem intendantske opreme, deo od prvog zavoja i tome slično. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: A fortifikacija? Kakve su bile informacije o izgradnji fortifikacija, rovova i slično? Gde se to nalazilo i kakav je bio kvalitet radova?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Takođe smo dobijali podatke i o inženjerskom uređenju, koje je podrazumevalo, u prvoj fazi, neposredno utvrđivanje ili kopanje rovova u liniji prvih kuća ili zgrada, u okviru sela. Zatim, kopanje rovova između dvorišta domaćinstava, ispod puteva, korišćenje kanala, mogućih, ako je postojalo u tom selu i pojedinačnih, naročito pojedinačnih zaklona na uzvišenjima, pored puta, a to smo mi onda shvatali kao pripremu terorista za napad na patrola, da li će tuda naići MUP ili jedinica Vojske Jugoslavije. U tom delu, pravo i obavezu je imao samo MUP da kontroliše. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gde?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: U delu istočno od puta Peć/Pejë – Dečane/Dečan - Đakovica/Gjakovë.

TUŽILAC RE – PITANJE: Gde su bili ti rovovi?

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Oprostite, strana 65, red 1 do 8, govori se materijalima koje su otkrile patrola MUP-a i strana 65, 20 red, govori se o odgovornosti MUP-a a ne Vojske za

područje istočno od glavnog puta. Molio bih da svedok tačno kaže o kojem vremenskom periodu govori? Kada je tačno došlo do otkrivanja toga?

TUŽILAC RE – PITANJE: Da, pa, upravo to je bilo moje pitanje, gde su bili ti rovovi i kada, o kojem periodu govorite?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Znači, govorim o prvoj polovini 1998. godine, od 28. februara, pa nadalje i otkriveni su u većini naseljenih mesta istočno od puta Peć/Pejë – Dečane/Deçan - Đakovica/Gjakovë. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Spomenuli ste rovove, a utvrđenja?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: U kasnijoj fazi, znači, od juna pa na dalje, utvrđenja koja su rađena vojnički mi zovemo bunker ili grupa bunkera, koji se rade između zgrada, uz put, na uzvišenju ili na pogodnom mestu, a samo naseljeno mesto je jako lako utvrditi, jer su zgrade u naseljenim mestima na Kosovu i Metohiji opasane kamenim zidovima, sa malim otvorima ili bez otvora, a ako nema otvora onda se napravi otvor i to je tzv. puškarnica. Taj deo, ako je kameni zid tanjeg sloja, onda se može ojačati i oni su ojačavali sa zemljom, bilo busenom ili u džakovima, onim jutanim, sa peskom ili zemljom. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, kakav je bio vojni značaj toga, da je OVK pravila ta utvrđenja, gradila bunkere i kopala rovove?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Utvrđenja koja su postojala duž puta su bila opasnost za organe države Srbije i Savezne Republike Jugoslavije, prvenstveno za MUP. A, u kasnijem periodu, ako bih ja pokušao da izvedem obuku, koristeći te regionalne puteve, lokalne puteve, onda bi postojala opasnost i za jedinicu, da se deštuje iz tih utvrđenih objekata po jedinicama MUP-a i Vojske Jugoslavije. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: O kojem vremenskom periodu sada govorite?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Govorim o prvoj polovini 1998. godine, od februara meseca, odnosno početka marta, pa do juna meseca.

TUŽILAC RE – PITANJE: U tom istom paragrafu, paragrafu 26 vaše izjave, vi spominjete da je MUP dao informacije da OVK izvodi svoju obuku i to obuku u sanitetu, kako bi se mogli zbrinuti ranjenici. Kakve ste tačno informacije imali o tome?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Upravo takve informacije od nadležnih u MUP-u i od organa Državne bezbednosti, da se obuka sprovodi kompleksno i da su obuku sprovodili ljudi koji su završili kurseve u inostranstvu, zatim ljudi koji su radili u bivšoj JNA ili Vojsci Jugoslavije i ljudi koji su radili u MUP-u Srbije. Znači, koji su stručni. Dejstvo u selu Likošani/Likoshan nam je potvrdilo da, i prilikom samog dejstva, a i prilikom kasnije intervencije dela MUP-a u potrazi za teroristima su bili vojno organizovani. Postojala je grupa za napad, to znači za dejstvo iz naoružanja, zatim, grupa za zaštitu sa bokova ili sa pravca sa kojeg se moglo intervenisati i u ovom slučaju iz pravca Obilića/Obiliq i Prištine/Prishtinë i grupa za izvlačenje, odnosno logistiku.

SUDIJA ORIE: Pitanje se odnosilo na sanitetsku obuku, dakle obuku za pružanje zdravstvene nege. Vi ste u vašem odgovoru spomenuli borbene grupe, i tako dalje, ali to nije bilo pitanje. Isto tako, to sada stavlja u sumnju prvi deo vašeg odgovora. Da li vi sada

govorite o složenoj obuci u sanitetskom smislu ili o nečem drugom? Jer, to je bila suština pitanja. Da li možete da potvrdite da se prvi deo vašeg odgovora odnosio na sanitetsku obuku i, kad je reč o drugom delu, ako ste vi mislili da kažete da je u grupi za izvlačenje i logistiku bilo ljudi koji su imali medicinsko obrazovanje, to ste nam onda mogli odmah reći direktno, bez da opisujete sve druge aspekte. Molim vas lepo, još jednom, budući da smo ograničeni sa vremenom, molim vas da se skoncentrišete tačno na suštinu pitanja koje vam postavlja gospodin Re. Izvolite nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kad ste rekli u inostranstvu je sprovođenja složena obuka, da li ste tu mislili na sanitetske, odnosno medicinske kurseve, ili na nešto drugo?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Prvenstveno na vojnu obuku, a u okviru toga i deo je medicinske obuke.

SUDIJA ORIE: Da. Pa, to je jasno. Recite nam, molim vas, kakve ste tačno informacije imali specifično o sanitetskoj obuci?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Ne mogu vam reći precizno da li su vršili obuku u imobilizaciji, previjanju rana, nego je MUP zaticao delove prvog zavoja, odnosno one elemente koji se ukazuju ranjeniku i povređenom. Toliko. Ne znam da li me razumete. Znači, ako nađete na terenu deo kompresivnog zavoja, deo Esmahove poveske koja zaustavlja krvarenje, deo marame koja imobilizuje ruku, onda je to znak da se izvodila obuka i u pružanju medicinske pomoći i to, što mi vojnici zovemo Prva pomoć.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li ste imali informacije o kvalitetu sanitetske obuke i kvalitetu pronađenog sanitetskog materijala?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Kvalitet pronađenog materijala je nešto lošiji nego što je naš bio standard u Vojski Jugoslavije. U kasnijem periodu smo pronalazili i, odnosno MUP je pronalazio i deo sredstava medicinskog za izvođenje lakših oblika operacije, hirurške intervencije, a o kvalitetu obuke nisam imao podatak.

SUDIJA ORIE: Šta to znači kasnije?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: To znači da, kada su snage MUP-a, tokom pretrage ili potrage za teroristima, na pojedinim mestima u kućama, domaćinstvima ili tim bunkerima pronalazili tu opremu, a to je od jula meseca pa na dalje.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: A sada paragrafi 30 i 31, vaše izjave. Pogledajte ih, molim vas. To se odnosi na kontrolu puteva. U paragrafu 31, u prvoj rečenici stoji, a odnosi se na ono što stoji u paragrafu 30 o postavljanju kontrolnih punktova MUP-a: „To se desilo u prvoj polovini 1998. kao direktan rezultat uvećane aktivnosti OVK. “ I zatim, niže malo dole: „Napadi OVK na te kontrolne punktove postaju učestaliji u periodu do kraja juna 1998. Više oficira MUP-a je ubijeno ili povređeno u sukobima sa OVK. “ Želim da vam pokažem jedan dokument. 27. april 1998. To je vaš izveštaj iz isturenog komandnog mesta u Peći/Pejë, u kojem javljate da put Klina/ Klinë –Srbica/Sërbica nije pod kontrolom MUP-a. To je MFI D168, molim da se

to pokaže u elektronskoj sudnici. To je jedan od dokumenata na koji je gospodin Guy-Smith izjavio prigovor i zatražio da se ne uvrsti u spis. Gospodine Živanoviću, pogledajte sada vaš tabulator 9, dokument koji stoji iznad toga, to je vaš redovni borbeni izveštaj, a imate isto tako na papiru fasciklu, ako vam je to lakše. Dakle, tu stoji da je to redovni borbeni izveštaj. Možete li vrlo kratko, u jednoj rečenici, Pretresnom veću reći šta je bio redovni borbeni izveštaj u kontekstu stvari koje su se onda događale?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Samim formiranjem. . .

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, osim ukoliko nemate nešto vrlo specijalno na umu u vezi sa redovnim borbenim izveštajem, mogu vam reći da ovo Pretresno veće dobro zna šta su to redovni borbeni izveštaji. Prema tome, ukoliko se ovaj izveštaj na neki način bitno ne razlikuje od drugih, redovnih borbenih izveštaja, neće nam to biti od velike pomoći.

TUŽILAC RE – PITANJE: Dobro. Ono što nas zanima je 5. paragraf ovog izveštaja. To je na 2. drugoj strani, na srpskom, gde stoji: „U toku dana, u rejon Dečane/Dečan i Istok/Istog, pristigao je diverzantsko-teroristički odred MUP-a Republike Srbije, sa kompletnom tehnikom i sa dva helikoptera, takozvani. Frenkijevci. Stupili smo lično u kontakt sa *Stamatovićem* Frenkijem. Ako sam dobro shvatio, i u originalu, i u engleskom prevodu stoji *Stamatović*. Možete li Pretresnom veću reći, šta su vaše jedinice radile sa diverzantsko-terorističkim odredom MUP-a koji se spominje u ovom paragrafu?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovaj odred je pristigao u rejon hotelskog kompleksa „Visoki Dečani“, a to je u zoni 125. brigade. Dobio sam naređenje da se preko oficira za vezu ili koga ja odredim, stupi u kontakt sa njim. To je izveštaj pretpostavljenoj komandi da smo obavili taj zadatak i stupili u kontakt. Toliko po tom pitanju.

TUŽILAC RE – PITANJE: Da li ste vi lično razgovarali sa Frenkijem Simatovićem?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja ne poznajem čoveka. Kasnije sam tek čuo ko je to i video ga ovako na televiziji. Znači, ne.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ko je iz vaše brigade sa njime stupio u kontakt, da li se sećate?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Organ bezbednosti iz Peći/Pejė, stariji vodnik Ikonić.

TUŽILAC RE – PITANJE: Možete li nam opisati šta je tačno bila ta jedinica koja se spominje u ovom paragrafu?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Znači, to je, kasnije sam saznao i video deo te jedinice, to je Jedinica za specijalne operacije Državne bezbednosti Republike Srbije. Imali su zadatak, u tom periodu kada su došli, krajem aprila, maj, juni, da otkriju tačno pravce prelaska, ilegalnih prelazaka preko granice i da, kako bi mogli ostali da se angažuju u sprečavanju toga. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kome je ta grupa bila podređena?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Pitanje je za mene veoma teško. Nisam znao kome je podređena, nikad nisu slušali što se tiče nas, pripadnike Vojske. Pretpostavljam da je načelniku Državne bezbednosti. Državne bezbednosti Republike Srbije, znači, ili ministru unutrašnjih poslova, ja se izvinjavam.

TUŽILAC RE – PITANJE: Kada ste tačno saznali ko je Frenki Simatović?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, posle hapšenja Miloševića, kada je prikazan onaj film na televiziji, gde je on obilazio jedinice u Kuli, gde sam saznao da je on bio komandant Jedinice za specijalne operacije, jedan od komandanata.

TUŽILAC RE – PITANJE: U ovom borbenom izveštaju stoji „Stamatović“, umesto „Simatović“, možete li nam reći kako je došlo do toga da je to pogrešno napisano?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam ni obratio pažnju na tu reč, verovatno je greška u interpretaciji prezimena.

ADVOKAT EMMERSON: Vidim na strani 71, 20 red, svedok kaže da je video elemente te jedinice i kaže, „to sam kasnije saznao i video sam elemente te jedinice“. Možda bi svedok mogao objasniti kada i pod kojim okolnostima ih je video?

SUDIJA ORIE: Gospodine Re. Naravno, ja sam razmišljam o tome da li bi gospodin Emmerson trebalo u ovom trenutku da ulazi u nove teme ili bi to trebalo ostaviti za unakrsno ispitivanje. Međutim, istovremeno to bi moglo Pretresnom veću i Odbrani da bolje razumeju o čemu se radi.

TUŽILAC RE – PITANJE: To je u redu, ja nemam ništa protiv toga da svedok to elaborira. Ako se sećate ovoga što je rekao gospodin Emmerson, ili hoćete da ponovim?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Pa, kasnije u protivterorističkim dejstvima u julu i avgustu mesecu, imao sam prilike da vidim, praktično na terenu delove ove jedinice, prvenstveno u zoni odgovornosti, odnosno u tzv. operativnoj zoni Drenica/Dreniče. Toliko.

SUDIJA ORIE: Recite nam, osim što ste videli tu jedinicu, šta su oni radili, šta ste vi videli šta su oni radili?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Klasična protivteroristička borba, na zadatom pravcu, eto to je to. Znači, aktivna borbena dejstva.

SUDIJA ORIE: Jeste li to videli jednom ili više puta, na aktivnu protivterorističku borbu mislim?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Tri puta. To je znači, tri puta po jedan dan, tri dana.

SUDIJA ORIE: Hvala. Izvolite nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sada molim da se na sistemu *Sanction* pokaže paragraf iz izjave. Pogledajte paragraf 63 vaše izjave, gde stoji: „Na dan 25. 04. 1998. general-major Nebojša Pavković“ ovde greškom piše Petković „je naredio potčinjenim jedinicama, uključujući 125. motorizovanu brigadu, da se prema zarobljenim teroristima, u stvari, da, da se prema zarobljenim teroristima odnose u skladu sa odredbama pravila kojima se reguliše odnos prema ratnim zarobljenicima i u duhu Ženevskih konvencija i međunarodnog ratnog prava.“ Molim da u sistemu elektronskog suda pogledamo dokument pod ankesom 6, tabulator 6. Zanima nas paragraf 6, na 2. strani, dakle paragraf 6. Šta je to naređenje značilo, čisto praktično govoreći, šta ste vi trebali da uradite?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovde nas komandant Korpusa opominje ili upozorava da, u slučaju zarobljavanja teroriste, postupi prema njemu prema ovim odredbama.

Nema mučenja, nema nanošenja telesnih povreda, i tako dalje, nego je postojalo tada, u prvoj polovini, odnosno i kasnije, regulisano je da sve te zarobljenike predajemo u dalju nadležnost MUP-u. Ako pogledamo prethodni pasus paragrafa broj 6, vidi se da se to odnosi na zarobljenike, pripadnike terorističkih snaga, koje direktno napadaju jedinicu ili krše granični režim. To gore se tačno odnosi. Znači, ne prejudicirajući, još uvek, širu borbu protiv terorista.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, pretpostavljam da želite da se ovom dokumentu dodeli broj.

TUŽILAC RE: Da časní Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretaru.

sekretar: Časni Sude, ovo će biti 392 po 65 ter, a biće označeno za identifikaciju kao P1024.

SUDIJA ORIE: Hvala. Izvolite nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Molio bih da nam objasnite, ranije sam vam pokazao jedan dokument iz Ministarstva inostranih poslova u kojem stoji da oni neće da se teroristi ... niti da se taj sukob smatra unutrašnjih oružanim sukobom, a opet, ovo naređenje Pavkovića traži da se primenjuje Ženevska konvencija, iako to Ministarstvo inostranih poslova nije želelo. Da li nam možete objasniti tu kontradikciju?

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, vi ste u vaše pitanje uključili to da se primenjuju Konvencije. Ja to ovde ne nalazim. Ja vidim da ovde piše, „postupati u skladu sa zahtevima odredaba kao i u duhu odredaba Ženevske konvencije“. Svedok će me ispraviti ako grešim, ali ja sam shvatio da je raniji dokument imao svrhu da se izbegne svaka posledica toga što je sukob bio klasifikovan kao unutrašnji oružani sukob, iz čega proističu razne posledice koje su, izgleda, želele biti izbegnute, a ja ovde shvatam da paragraf 6 znači, sledite ta pravila i odredbe, iako se one direktno ne primenjuju. Ja sam to tako shvatio, pa bih hteo da mi svedok kaže da li se moje shvatanje poklapa sa njegovim shvatanjem ova dva dokumenta. A prvi dokument, ako samo dobro shvatio ranije, nije video. Možete li nam reći da li sam to dobro shvatio?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Časni Sude, upravo tako. Znači, i, ovde se lepo kaže, u slučaju zarobljavanja sledite ta uputstva. To je, dobro ste приметili. A onaj prethodni deo pitanja, po pitanju intervencije Ministarstva inostranih poslova, radi se o pokušaju sprečavanja internacionalizacije terorističkih dejstava na Kosovu i Metohiji. Toliko.

SUDIJA ORIE: Ne, ono što mene posebno interesuje da čujem, da li vi to možete da potvrdite, da iako biste se vi pridržavali ovih pravila, ove Konvencije, koje su ovde pomenute, se ne bi direktno primenjivale, iako biste obratili pažnju na njihov sadržaj. Da li sam ja dobro razumeo to što stoji u paragrafu 6? Razumete moje pitanje?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Pridržavali bi se odredaba ove Konvencije.

SUDIJA ORIE: A, da li su one važile, po vašem mišljenju? Ako kažete da nije postojao unutrašnji oružani sukob, onda bi možda bilo teško prihvatiti da neka pravila koja važe za unutrašnje sukobe, da se ona ovde direktno primenjuju? Razumete šta ja pokušavam da

istražim? Ja mogu reći, nemam obaveze prema pravilima u saobraćaju, ali, bez obzira na to što me ona ne obavezuju ja ću ih poštovati. Razumete šta hoću da kažem? Recimo, ako imam, neku zemlju koja je moja privatna zemlja gde neko saobraćajno pravilo, ne bi direktno bilo na snazi, ja i dalje mogu odlučiti da, ukoliko neko dođe sa desne strane, da ću ga pustiti da prođe. Razumete šta hoću da vas pitam? Dakle, pridržavanje onih pravila koja nisu obavezujuća i koja nisu direktno primenjiva. Dakle, to je ono što je moje pitanje. U kom smislu da razumem paragraf 6?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Časni Sude, budite ubeđeni da smo mi vaspitavani tako da se pridržavamo tih pravila. Mi smo smatrali da su obavezujuća.

SUDIJA ORIE: Da. U odnosu na koga? U odnosu na teroriste ili u odnosu na ratne zarobljenike?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Pardon. U odnosu na zarobljenika, pa bio on terorista, bio ratni terorista, ne znam kako još koji treći može da bude, zarobljenik je.

SUDIJA ORIE: Dobro. Gospodine Re, nastavite, molim vas.

TUŽILAC RE – PITANJE: A da li se na njih gledalo kao na borce teroriste, te pripadnike OVK koji su uhvaćeni?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam imao slučaj zarobljavanja u svojoj jedinici, ali na teroriste se gledalo da su to najobučeniji i ujedno najokoreliji borci, ali ipak smo odlučili da se prema njima ponašamo, ukoliko se zarobe, sasvim korektno, u duhu Ženevske konvencije.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, da li je to tako bilo još i pre nego što je general Pavković izdao to naređenje, 25. aprila 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je nepisano pravilo.

TUŽILAC RE – PITANJE: Sada bih hteo da porazgovaramo o jednoj operaciji, deblokade nekih puteva i to u maju 1998. godine, a to je u paragrafima 81, 82, 83, 84 i 85, vaše izjave.

TUŽILAC RE: Molim da se oni pokažu na monitoru.

TUŽILAC RE – PITANJE: U paragrafu 81, govori se o uspešnoj operaciji deblokade puta Korenica/Korenice - Ponoševac/Ponoshec - Morina, 22. maja 1998. godine, kada je zarobljeno pet vojnika OVK. Da li su se prema tih pet vojnika OVK ophodilo u skladu sa ratnim Ženevskim konvencijama, naročito onim odredbama koje se odnose na ratne zarobljenike?

SUDIJA ORIE: Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Pa, mi smo imali problema sa sugestivnim pitanjima u prošlosti, i mislim da ćemo se svi složiti da je ovo sugestivno pitanje. Konkretnije, ako pogledate pasus i tu rečenicu u kontekstu, čini se da je ovo bila zajednička operacija. I nije sasvim jasno da li su ovi zarobljenici bili zarobljenici Vojske Jugoslavije ili MUP-a i, uopšte, da li je ovaj svedok učestvovao u njihovom zarobljavanju.

TUŽILAC RE: Pa, svedok može da odgovori na to.

SUDIJA ORIE: Da čujemo onda svedokov odgovor. Jeste li vi bili tamo?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: 22. maja? Ne, nisam bio i to nisu zarobljenici moje jedinice.

SUDIJA ORIE: Nastavite, gospodine Re.

TUŽILAC RE – PITANJE: U pasusu 82 je reč o naređenju generala Pavkovića, a to je u prilogu 35, molim da se on prikaže na elektronskoj sudnici, to je naređenje od 24. maja 1998. godine. To naređenje je „vrlo hitno zbog aktivnosti terorističkih bandi, u području Dečana/Dečan, Ereća/Hereć i Prilepa/Prelep“ i tako dalje. “Naređenje: do daljnjeg kretanje svih vozila u području Đakovica/Gjakovë - Ereć/Hereć - Dečani/Dečan je zabranjeno“ i to je poslato vašoj brigadi i jedinicama Prištinskog korpusa. Pitanje je prosto ovo: kakav je bio značaj tog konkretnog naređenja, kojim se zabranjuje kretanje Vojsci na tom putu, 24. maja 1998. godine?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Situacija je bila jako teška. Znači, terorističke snage su kontrolisale put, povremeno dejsvovala po patrolama MUP-a tako da nije bilo sigurno koristiti što se tiče nas, pripadnika Vojske. Mi smo imali potrebe za snabdevanjem karaula tim putevima, zatim za prevoženjem ljudi na obuku, na strelišta, puštanje kući ili na medicinski trijaž u Prištinu/Prishtinë ili u Niš i onda je naređeno da koristimo naša vozila i da prevozimo takve slučajeve ili da koristimo put Peć/Pejë - Rožaje. Toliko.

TUŽILAC RE – PITANJE: A, kakva je bila pretnja, odnosno opasnost za vojni saobraćaj na tom putu?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Bila je velika opasnost. Već unazad, od aprila meseca, na deo jedinice koji je bio razmešten u rejonu Radonjičkog /Radoniq jezera, vršena su teroristička dejstva, a na moju jedinicu 23. maja, gde se pozivamo ovde na ovaj akt, u rejonu Smolice/Smolicë i tad mi je ranjen prvi vojnik u rejonu *Morine*. I to nam je ukazivalo da postoji mogućnost i u narednom periodu, da koristeći te puteve, trpimo gubitke. Toliko.

TUŽILAC RE: Molim da sada za sledeći paragraf 86, upotrebimo sistem *Sanction*.

TUŽILAC RE – PITANJE: Vi govorite o naređenju od 30. maja i 1. juna 1998. godine, gde komanda Prištinskog korpusa i istureno komandno mesto Prištinskog korpusa, izdaju nastavak naređenja. Naređeno je da tenkovski vod pruža pomoć snagama MUP-a na putu Crnobreg/Carrabreg – Prilep/Prelep, zbog snažnog otpora na koji su naišli. Moje pitanje vama je ovo: koji je značaj tog naređenja da vod pruži pomoć snagama MUP-a?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: To je bio kritičan period kada su terorističke snage dosta ugrožavale bezbednost patrola MUP-a. Tako da je pretila opasnost da MUP ne može da patrolira osnovnim putem Dečane/Dečan - Đakovica/Gjakovë i ukoliko to ne realizuje, onda se taj put prekida, a nema drugih puteva kao alternative za korišćenje MUP-u i Vojsci Jugoslavije. Pa otuda je značaj podrške tom delu snaga, da MUP realizuje svoj zadatak i da dođe od Dečana/Dečan, odnosno pored Crnobrega/Carrabreg do Prilepa/Prelep, to nije veliki deo puta, to je negde oko 2, 3 km, ako se sećam dobro, a. . .

TUŽILAC RE – PITANJE: Zbog čega tenkovi i koliko tenkova?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: To je tenkovski vod, to je tri tenka, zbog psihološke podrške snagama MUP-a, jer one još uvek nisu bile spremne da efikasno vode protivterorističku borbu, samo zbog psihološke podrške.

TUŽILAC RE – PITANJE: Hteo bih sada da okrenemo ofanzivi u avgustu, to je u paragrafu 112 vaše izjave. To je na 22 stranici, u engleskoj verziji. Deo na kojih bih naročito hteo da vam skrenem pažnju je ovo: „Dana 8. avgusta izvestio sam komandu Prištinskog korpusa o dejstvima BG1 i BG3 za podršku snagama PJP MUP-a u operacijama izvedenim između 25. i 26. jula 1998. godine i 6. avgusta 1998. “ A vi govorite o dokumentu, to je u tabulatoru 56, u stvari, to je dokazni predmet MFI D165 i molim da se on sada prikaže u elektronskoj sudnici. Taj dokument govori o upotrebi grupe koja se zove *Brazil*, koja treba da izvodi operacije dubokog uklinjavanja i progorevanja na svim pravcima. Imam dva pitanja. Prvo, kakva je to bila grupa *Brazil*? Da li znate?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: *Brazil*? To je bila specijalna jedinica MUP-a.

TUŽILAC RE – PITANJE: Šta znate o toj jedinici?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Oko 100-tinjak ljudi, naoružana specijalnim sredstvima, to znači sa optikom. Šta još da vam kažem? Veoma obučena, obučenija čak nego i pojedine jedinice Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC RE – PITANJE: Molim vas, recite Pretresnom veću, ukratko opišite šta znači „uklinjavanje“ i „progorevanje“?

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ovo je izveštaj koji je poslat komandi korpusa zbog toga što je ona tražila da se izvesti kako se dejsvovalo, a „uklinjavanje“ to je vojnička terminologija, „progorevanje“ više je slobodna forma izražavanja nego što je vojnička terminologija. To znači da se deo kuda se uklinjava tretira svim raspoloživim sredstvima, streljačkim naoružanjem, minobacačem, ručnim bacačem, bestrzajnim topom, kako bi se preko tog dela moglo preći peške, uz zaštitu bokova. To je obično rađeno na krilu, znači, na objekat koji je dominirao u okviru odbrane od strane šiptarskih terorističkih snaga, a retko ili nikako nije rađeno u naseljenom mestu. Naseljeno mesto za uklinjavanje i progorevanje je smrt za napadača, odnosno za onoga koji to radi. Toliko.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re.

TUŽILAC RE: Ja sam hteo da zatražim od svedoka da nam nacрта kako izgleda tipična vojna formacija gde se vrši uklinjavanje i progorevanje.

SUDIJA ORIE: U redu, u redu, nastavite.

TUŽILAC RE – PITANJE: Ja bih vas zamolio sada, možete li nam, molim vas, na ekranu nacrtati, a sudski službenik će vam dati specijalnu elektronsku olovku za te potrebe, dakle, da nam nacrtate kako izgleda klasična operacija progorevanja i uklinjavanja?

ADVOKAT GUY-SMITH: Molio bih, takođe, i za pojašnjenje poslednjeg odgovora, jer gospodin Živanović je rekao da je to apsolutno smrt za stranu koja to izvodi.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, da, to je i nama palo na pamet.

TUŽILAC RE: U redu. Ja ću to učiniti za koji trenutak.

TUŽILAC RE – PITANJE: Samo vas molim da nam najpre nacrtate to na ekranu, gde se neprijatelj nalazi i gde se nalaze vojnici koji vrše uklinjavanje i progorevanje i šta bi to trebal da urade.

SUDIJA ORIE: Gospodine Re, vi tražite od svedoka da to nacrti na praznom ekranu? Međutim, onda taj prazni ekran treba da dobije broj. Gospodine sekretaru.

sekretar: Da, časni Sude, sledeći dokazni broj će biti P1101.

SUDIJA ORIE: U redu, P1101. Molim vas da nam sada napravite taj crtež, kako vas je zamolio gospodin Re. Dakle, vizuelni opis onoga što ste upravo rekli.

SVEDOK ŽIVANOVIĆ: Časni Sude, pokušaću i shvatam da od moje umešnosti će biti što bolji dokazni materijal. Ako ne uspem, ja se izvinjavam. Evo, imamo raspored, recimo ovo je jedna šiptarska teroristička grupa, ovo je druga, ovo je treća, u okviru jednog prostora koji ona poseda i odakle ugrožava naše snage. Ovo je jedinica koja vrši pretres terena i koja treba da savlada ovaj objekat i da zauzme, u vojničkom ili policijskom smislu. Pošto. . .

TUŽILAC RE: Samo trenutak, treba da znamo, kada napustite sudnicu na koju grupu mislite pod ovim što ste nacrtali. Obeležite, molim vas, pošto je i jedno i drugo crvenom bojom. Dakle, obeležite, kako ste rekli, šiptarsku terorističku grupu slovom A, a vaše snage slovom B.

(svedok obeležava)

SVEDOK ŽIVANOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam već počeo, tako da ću ovo završiti, a snage, znači MUP-a pod slovom B, a ovo su gore šiptarske terorističke snage. U ovom slučaju se odlučuje, komandant grupe *Brazil*, da vrši proboj na sredinu. Znači sa svim sredstvima iz ovih dejstvuje po, prvenstveno, srednjem delu, a samo delimično sa delom snaga veže ove snage koje su bočno. Kada oceni da je neutralisao ovaj srednji deo, onda ove jedinice koje se nalaze ovde, prolaze i to je tzv. uklinjavanje. Prilikom prolaska, raspored terorista, ostavljaju deo jedinica za zaštitu svojih bokova. Ovaj deo i dejstvo po ovom delu, to se uslovno može reći ono što sam ja naveo u aktu, progorevanje, a to je dejstvo streljačkim naoružanjem, minobacačima, ručnim bacačima, bestrzajnim topovima, ručnim bombama. To je odsek za grupu *Brazil*, koji broji, znači, 100 ljudi, to je širina do 10 do 50 m, znači ne može veća da bude, jer 100 ljudi ne može više ni da drže pod kontrolom. To je što mogu, ovako, ukratko da objasnim. A što se tiče onog pitanja, šta znači smrt. Znači, ukoliko imamo naseljeno mesto, sa zgradama, dominantnim objektima, ne znamo situaciju kakva je unutra i da vršimo u okviru naseljenog mesta da se vrši proboj i uklinjavanje to je velika opasnost po onog koji vrši proboj. Toliko.

TUŽILAC RE: Mene je ova karta zadovoljila. Da li je ovo Sudu od pomoći u ovoj formi?

SUDIJA ORIE: Pa, ja se pitam da li bi Žalbeno veće razumelo ovu kartu. Dakle, vidimo ove strelice, najpre u gornjem desnom delu crteža, tu je opis onoga što bi se desilo, što je svedok na kraju opisao, kako bi izgledalo to u naseljenom mestu. A, što se tiče samog crteža, gde je svedok objasnio kako vatra koja je skoncentrisana ka centru, a to je prikazano strelicama koje

idu sa dna crteža, dok je proboj snaga kroz centar obeležen od strane svedoka ovom strelom, koju je on u konturi oslikao i tu napisao 10 do 50 m. To bi, eto, bilo neka vrsta uputstva za one koji gledaju ovakvu kartu.

ADVOKAT GUY-SMITH: Pa, ja sam pomislio da bi možda moglo još nešto da se učini što bi bilo korisno. Možda bi moglo da se upotrebi pero druge boje, jer bi u tom slučaju područje gde je vatra skoncentrisana, mogla da se bolje vidi, kao žižna tačka, dakle za potrebe onog koji bi to kasnije gledao.

SUDIJA ORIE: Pa, ako to može da se učini, možda ne sad u sudnici, jer ja mislim da ono što sam ja učinio, ja sam već dovoljno objasnio kako to izgleda. I, samo da dodam, da su jedinice obeležene sa „STS“, da su to tri horizontalne linije koje su pomalo zaokružene, a da je jedinica *Brazil*, od nekih 100 ljudi predstavljena sa pet kratkih pravih, u dnu crteža i s tim da ovaj najdesniji malo ide u vis. Gospodine Re, ostavljam vam da procenite da li ovo umetničko delo može da bude dokazni predmet ili možda biste mogli da pozovete svedoka da preko noći napravi sličan crtež u različitim bojama, što bi moglo da bude od pomoći. Ostavljam to vama jer to je vaš dokazni predmet. .

TUŽILAC RE: Pa, nije loše ideja. Tako da to svedok pregleda i da on sam to obeleži.

ADVOKAT EMMERSON: Da li za sada, možemo da ovaj dokument sačuvamo?

SUDIJA ORIE: Da, ovo što je nacrtao svedok je, u stvari, već dobilo broj. To je broj 1101.

TUŽILAC RE: Da li samo mogu da naznačim šta još hoću sa ovim svedokom. Nemam više mnogo pitanja. Hoću svedoku samo da pokažem P10 i hteo bih da kažem da govorim o tome koliko će mi vremena biti potrebno. Ne mnogo. Treba svedoku da pokažem ovu kartu, a zatim da zamolim da obeleži ofanzivu u avgustu i septembru, koju je vršila Vojska Jugoslavije sa MUP-om i, takođe, i satelitsku kartu i da nam opiše teren na kome su se nalazile suprotstavljene snage. Mislim da to ne možemo da učinimo za pet minuta, s obzirom da je potrebno vreme da se tako nešto obeleži. Dakle, to je ono što bih hteo sada da uradim.

SUDIJA ORIE: Možda bi svedok mogao da razmisli o tome i, možda bi mogli da mu se daju primerci tih mapa i da ih on kasnije obeleži. Gospodine Re, hoćete li objasniti svedoku?

TUŽILAC RE – PITANJE: Gospodine Živanoviću, ja ću vas sada zamoliti da obeležite na jednoj od mapa, kako je izgledala ofanziva u avgustu mesecu, u kojoj ste vi učestvovali, a koja se pominje, čini mi se, u paragrafima 98, 99, 100, pa do 109, - to je bilo u avgustu - i to na osnovu dokumenata u tom registratoru koji imate, gde su vaše jedinice išle. Obeležite to.

SUDIJA ORIE: Ne sada. Ali, to možete učiniti. I šta još?

TUŽILAC RE – PITANJE: A druga je, iz septembra meseca, koja se pominje od paragrafa 130 pa nadalje, do 136. Dakle, 130 do 136. Na drugoj mapi, molim vas da obeležite, kako je izgledala septembarska ofanziva po vašem sećanju i na osnovu vojnih naređenja koje imate u tom registratoru. I, molim vas da to pripremite za ponedeljak.

SUDIJA ORIE: Vi želite da to svedok ucrtta na papirnim kopijama? Dakle, ima dva načina kako to možemo da učinimo. Da zamolimo svedoka da to uradi kao domaći zadatak, a drugi način je da razmisli i pripremi se za to da to učini u sudnici. Međutim, koliko sam vas shvatio gospodine Re, čini se da vi želite da on to učini kao domaći zadatak.

TUŽILAC RE: Pa, možemo to da probamo. I ako to dobro izgleda, onda možemo to da usvojimo.

SUDIJA ORIE: Dobro, ali možda bi trebalo da mu date više kopija, kako bi, ako pogreši, mogao da to obeleži. Svedoče, da li imate olovke različitih boja, koje biste mogli da iskoristite da nam onda svoju veštinu prikažete na mapi? Da li možete to da pripremite, za ovu ofanzivu u avgustu i za drugu u septembru? Dobro. A, drugo pitanje, to je da se stavi na raspolaganje svedoku ovaj registrator sa dokumentima. Da li Odbrana ima nešto protiv toga ili želite da se to učini u sudnici? Iz klimanja glavom, ja shvatam da Odbrana nema prigovore na to. Dakle, da radimo na taj način. Prema tome, pozivamo vas da to ucrtate kod kuće. Ako vam trebaju olovke različitih boja, to ćete dobiti iz Službe za žrtve i svedoke, jer ja ću vas upozoriti na to da ne treba ni sa kim da razgovarate o svom dosadašnjem i predstojećem svedočenju, početkom iduće nedelje. Prema tome, ako vam bilo šta bude potrebno, treba to da zatražite od Službe za žrtve i svedoke, a ne od Tužilaštvo, jer oni ne treba sa vama više da budu u kontaktu. Gospodine Re, hoćete da mi kažete koliko će vam još vremena biti potrebno sa ovim svedokom?

TUŽILAC RE: Pa, mislim oko 15 minuta.

SUDIJA ORIE: Pa, vi ste već ispunili svoja dva sata, koliko ste rekli na početku da će vam biti potrebno. U redu. Imate još 15 minuta u ponedeljak. Gospodine Emmerson.

ADVOKAT EMMERSON: Samo da nešto kažem, zbog načina na koje se ovi dokazi ovde izvode, što je vrlo efikasno što se sudskog vremena tiče. Govorim o izjavi 92 ter i o onom velikom broju priloga. Unakrsno ispitivanje će trajati prilično dugo i još samo da kažem da ne očekujem da će se unakrsno ispitivanje završiti u ponedeljak.

SUDIJA ORIE: U redu. Gospodine Re, izvolite.

TUŽILAC RE: Pa, samo u vezi sa svedocima za iduću nedelju. Profesor Aleksandrić se vraća u četvrtak, imamo i jednog svedoka laika, koja dolazi pod obavezujućim sudskim pozivom i ona će svedočiti u sredu. Prema tome, imamo celu nedelju za svedoke.

SUDIJA ORIE: U redu. Međutim, Pretresno veće će razmotriti koliko je vremena potrebno Odbrani. Već smo iskoristili neko vreme i mi ćemo sve to uzeti u obzir i odmeriti koliko je vremena bilo potrebno za izvođenje dokaza.

TUŽILAC RE: Izvinite, profesor Aleksandrić dolazi u sredu.

SUDIJA ORIE: U redu. Mi ćemo proveriti. Ukoliko bude ikakvih izmena u programu, osim ovoga što ste već rekli, a rekli ste, samo da proverim. Samo trenutak, molim vas. Dakle, rekli ste u sredu je profesor Aleksandrić, a ovaj svedok laik, kada je to?

TUŽILAC RE: I to je u sredu. Ali, možemo oboje da uklopimo tada.

SUDIJA ORIE: Prema tome, ako sam vas dobro shvatio, nema većih problema ukoliko unakrsno ispitivanje gospodina Živanovića ne bude završeno u ponedjeljak, već se nastavi i u utorak.

TUŽILAC RE: Ne, što se tiče rasporeda, nema nikakvih problema.

SUDIJA ORIE: U redu, hvala. Gospodine Živanoviću, molimo vas da ponovo dođete u ponedjeljak, 15. oktobra, u 14.15, u ovu istu sudnicu. Sada ćemo završiti sa radom do tada.

Sednica je završena u 13.49 h

Nastavlja se u ponedjeljak, 15. oktobra 2007. godine u 14.15h.

Fond Za Humanitarno Pravo

